

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

**Trendy ve sňatkovém chování po roce
1989 v České republice**

Magisterská diplomová práce

Jana Musilová

Vedoucí magisterské diplomové práce: Mgr. Martin Fafejta, Ph.D.

Olomouc 2010

PODĚKOVÁNÍ:

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mi byli nápomocni při vytváření této diplomové práce a to zejména Mgr. Martinu Fafejtovi Ph.D. za vedení této práce. Můj dík samozřejmě patří i všem dotazovaným respondentům za jejich poskytnuté odpovědi a názory.

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškeré použité zdroje, literaturu a prameny, které jsem použila.

.....
podpis

V Olomouci dne 22.11. 2010

ANOTACE:

Od roku 1989 je v České republice zaznamenáván zřetelný pokles počtu uzavřených manželství. Hovoří se dokonce o krizi manželství. Význam manželství nijak dramaticky neklesá, avšak tato instituce je (ve své dřívější podobě) svým způsobem na ústupu. Lidé obecně odkládají manželství, vstupují do manželství později a zvyšuje se počet těch, kdo manželství odmítají a volí raději některou z alternativních forem partnerského soužití. Práce se skládá ze dvou částí. První část je zaměřena teoreticky. Snaží se přiblížit výše zmíněné trendy ve sňatkovém chování po roce 1989 v České republice. Druhá část je věnována menší výzkumné sondě. Klade si za cíl zachytit názory zkoumaných osob na tuto problematiku. Výzkum prokázal, že ačkoliv se názory na manželství a trendy ve sňatečnosti liší vzhledem k věkové kategorii respondentů, tak rozhodně nelze jednoznačně říci, že manželství je přežitou a zastaralou institucí.

Klíčová slova: manželství, sňatkové chování, krize manželství, hodnota manželství, alternativní formy partnerského soužití.

ANNOTATION:

Since the year 1989 is registered the clear decline number of the marriages. Actually we talk about a crisis of the marriage. The marriage value still does not dramatically fall off, although this institution in the early form is in a way on the regress. People get married later, they postpone the marriage and the number of the people who refuse the marriage and choose the partner common life is getting higher. My diploma thesis is divided into two parts. The first part is target on the theory. I tried to clear up the modern trends in the marriage manners after the year 1989 in the Czech Republic. The second part is target on the proffesion. It is based on the sociological research. The purpose of this research was take down of the opinions of the respondents on this problems. The research has been proved that although the opinions and trends on the marriage vary in their age categories of the respondents, we can not tell explicitly that the marriage is outlived and antiquated institution.

Keywords: marriage, wedding manners, crisis of marriage, the value of marriage, alternative form of partnership.

OBSAH:

---

1. ÚVOD	8
2. TEORETICKÁ ČÁST	10
2.1. Teoretické vymezení manželství a sňatečnosti	10
2.2. Historie a vývoj sňatečnosti a instituce manželství v ČR	13
2.2.1. Poválečné období až do 60. let	13
2.2.2. Počátek 60. let až do roku 1989	13
2.2.3. Od 90. let do současnosti	16
2.2.4. Současnost	18
2.3. Nové trendy v párovém soužití – alternativy manželství	23
2.3.1. Kohabitace	23
2.3.2. Singles	25
2.3.3. Soužití se sociálním státem	27
2.3.4. Oddělené soužití	28
2.3.5. Neúplná rodina	29
2.3.6. Smíšené páry	30
2.3.7. Registrované partnerství	31
3. PRAKTICKÁ ČÁST	
• POSTOJE SPOLEČNOSTI K MANŽELSTVÍ A NOVÝM TRENDŮM V OBLASTI PARTNERSKÉHO SOUŽITÍ	34
3.1. Projekt výzkumu	34
3.1.1. Cíl výzkumu	34
3.1.2. Metodika sběru dat	34
3.1.3. Stanovené hypotézy	35
3.2. Výsledky výzkumu – základní rozdělení	36
3.3. Výsledky výzkumu – rozdělení s ohledem na věkové skupiny	41

3.4. Vyhodnocení pracovních hypotéz	50
4. ZÁVĚR	66
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
6. SEZNAM PŘÍLOH, OBRÁZŮ, TABULEK A GRAFŮ	71

1. ÚVOD

V souvislosti s politickým převratem v roce 1989 došlo v devadesátých letech v České republice bezesporu k značným proměnám a to takřka ve všech zorných úhlech společenského života. Tyto změny lze postřehnout jak ve sféře politické, ekonomické, či sociální. Avšak v této práci bych se ráda zaměřila na změny demografické a to zejména na změny v rodinném chování.

Rodinné chování Čechů se totiž po roce 1989 radikálně změnilo a to hlavně díky celkové přeměně životních podmínek, kdy se lidem otevřely některé nové možnosti, jež ovlivnily společenský vývoj dalších let. Ať už budeme hovořit o otevření hranic a s tím spojené možnosti neomezeného cestování (a dokonce i studia a práce v zahraničí) a nebo možnost rozvoje soukromého podnikání, tak tyto změny (a samozřejmě i řada jiných) v druhé řadě logicky způsobily, že si každý jednotlivec po roce 1989 mohl vybrat a svobodně zvolit vlastní způsob seberealizace a svůj životní styl.

Ve výsledném efektu se ona celková přeměna životních podmínek samozřejmě promítla i v oblasti sňatečnosti a v této oblasti začaly vznikat nové trendy, kterým bude tato práce věnována. Nejen že významně klesl počet sňatků, ale zároveň lidé začali sňatky odkládat do vyššího věku a tím pádem i razantně stoupl podíl svobodných mezi mladými lidmi. V této souvislosti došlo samozřejmě k výraznému obratu v oblasti párového soužití, kdy již instituce manželství nezaujímá výsadní postavení v oblasti partnerských soužití a dochází k rozmachu nových forem párového soužití.

Současná situace je tedy následující: „Nově se utvářející vzorce rodinného a reprodukčního chování zřetelně naznačují odklon od uniformity a příklon k rozmanitosti ve formách životního stylu jak z hlediska typu partnerského soužití, tak z hlediska počtu dětí. Rozšiřují se nesezdaná soužití či soužití homosexuálních párů, zvyšuje se podíl osob žijících samostatně. Narůstá podíl neúplných rodin, manželských párů bez dětí či pouze s jedním dítětem a klesá podíl dvoudětných rodin s oběma rodiči. Nově nastupující generace mužů a žen se stále více vzdalují svým rodičům z hlediska typů svazků a reprodukčních strategií, které volí“ [Kocourková 2006; 7].

Cílem této diplomové práce je tedy shrnout veškeré trendy ve sňatečnosti po roce 1989 v České republice a díky malé výzkumné sondě vyhodnotit, zda je situace

ve společnosti opravdu tak „horká“ (jak se domnívá řada odborníků na danou problematiku) a instituce manželství je opravdu v krizi a celkově na ústupu. V praktické části se tedy zaměřím na názory společnosti na instituci manželství a jiné alternativní formy párového soužití a pokusím se zjistit, zda se názory mladé a starší generace na tyto jevy opravdu tak významně vzdalují. Dále budu tyto jevy zkoumat i v závislosti na rodinném stavu, vzdělání či místa trvalého bydliště respondentů a zjištěné výsledky samozřejmě porovnáám se stanovenými hypotézami.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Teoretické vymezení manželství a sňatečnosti

Ač se může zdát instituce manželství jako jasně definovatelná, existuje celá řada definic, které se liší zejména úhlem pohledu autora. V této kapitole vymezím manželství zejména z pohledu sociologie, antropologie, demografie, ale i z hlediska právního.

Jednu z klasických sociologických definic uvádí například sociologický slovník. Podle něj je manželství „právní vztah zavazující muže a ženu ke společnému životu. V moderní západní společnosti je povolena pouze monogamie, ovšem s vyšší mírou tolerance k rozvodu a uzavření nového manželství. Společnost stále vytváří i přes historické změny normy, podle kterých manželství vzniká, probíhá a zaniká“ [Jandourek 2001; 148].

Oproti tomu Giddens popisuje sňatek velmi zjednodušeně jako: „sociálně akceptovaný a posvěcený sexuální svazek mezi dvěma dospělými jedinci“ [Giddens 1999; 156]. Nicméně Giddens dále upozorňuje na to, že ačkoliv je rodina v západní společnosti ze zákona monogamní, tak vzhledem k vysoké rozvodovosti se jedná spíše o sériovou monogamii. Tím má na mysli fakt, že jedinec může během života vystřídat hned několik manželských partnerů.

Dále manželství definuje i české rodinné právo a to přímo jako: „trvalé společenství muže a ženy, jehož hlavním účelem je založení rodiny a řádná výchova dětí. (...) Toto společenství, založené na právním vztahu, je postaveno na zásadách dobrovolnosti a rovnoprávnosti“ [<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>]. Manželství celkem výstižně vystihnul i Robert F. Murphy větou, že „manželství je vskutku pozoruhodná instituce“ [Murphy 1999; 73].

Ať už se přikloníme k jakékoliv výše uvedené definici, musíme uznat a podotknout, že manželství je bezesporu institucí, která nás doprovází již odnepaměti. Manželství se logicky měnilo v souvislosti se společenskými podmínkami. A jak dále říká Murphy: „Manželství existuje ve všech společnostech, byť v nich s sebou nese různé závazky a povinnosti. To neznamena, že všichni nebo většina lidí se vdá nebo ožení, ale pouze to, že v každé lidské společnosti existuje společensky uznávaný typ svazku mezi mužem

a ženou, který se nazývá manželství“ [Murphy 1999; 73]. Charakter manželství tedy vždy souvisí nejen s rysy stávajícího společenského zřízení, ale i politikou, náboženstvím, či společenskými potřebami. Instituce manželství tedy v současnosti existuje ve všech společnostech, i když v odlišných podobách. V různých kulturách však nacházíme rozdílné závazky a povinnosti v manželství, jeho strukturu i praktický obsah, nicméně základní obsah je ale téměř univerzální.

Podstatou současného manželství není jen soužití mezi mužem a ženou, ale také udělení legitimní totožnosti potomkům, pokračování rodu. Proto se ve většině společností klade důraz na věrnost (i přesto, že je zřejmě v rozporu s biologickou podstatou lidské sexuality). V rámci manželství známe několik typů soužití partnerů. Mezi nejznámější a nejběžnější typ patří párové soužití dvou jedinců různého pohlaví, tzv. monogamie, která je tradiční i u nás. Dále se můžeme setkat s polygamií, která může nabývat dvou forem a to polygynie nebo polyandrie. Známým typem je určitě uzavření manželství za trvání manželství dosavadního, tzv. bigamie, která je však v kulturách praktikujících monogamii trestná. Polygamní vztahy jsou daleko méně časté než vztahy monogamní. V moderní společnosti se můžeme setkat s jevem nazývaným sériová monogamie, kdy jedinec projde v průběhu svého života několika monogamními partnerstvími [Murphy 1999; 81-86].

Demografická definice sňatku uvádí tento děj jako: „proces, který studuje zakládání manželství na základě zákonem daných podmínek. Sňatek je demografická událost opakovatelného charakteru, která nemusí nastat u každého (na rozdíl od narození a úmrtí). Neobnovitelnou událostí je pouze první sňatek“ [http://www.demografie.info/?cz_snatecnost].

Překážky v uzavírání sňatků jsou v České republice jasně dány a jsou jimi nezletilost (zletilost lze výjimečně udělit soudem od 16 roku), další překážkou je blízká pokrevnost manželů (rodič, sourozenec) a sňatek není dovolen ani osobám již oddaným (v monogamních společnostech), či osobám stejného pohlaví (registrované partnerství není rovnocenné s uzavřením manželství).

Manželství uzavřené sňatkem je v České republice upraveno zákonem č. 94/1963 Sb. (přičemž tento zákon je nadále doplněn zákonem č. 91/1998 Sb.) o rodině, a to zejména v části první nazvané Manželství. Zde se můžeme dočíst i to, že hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Dále je zde uveden způsob

uzavření manželství, které se uzavírá jedině svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným buďto před obecním úřadem pověřeným vést matriky, nebo případně úřadem, který plní jeho funkci, nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.

Prohlášení se dle tohoto zákona činí veřejným a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků. Dále je k uzavření sňatku potřeba předložit stanovené doklady (rodný list, občanský průkaz, případně rozsudek o rozvodu předchozího manželství) a učinit dohodu o příjmeních (jak vlastních, tak případných dětí). Jako doklad o uzavření manželství slouží snoubencům oddací list který obsahuje jak jména obou snoubenců, tak i datum jejich narození, dále osobní stavy a rodná čísla novomanželů, místo a datum jejich sňatku, dále musí obsahovat i jména a příjmení rodičů obou novomanželů, již zmiňovanou dohodu o budoucím příjmení, název matričního úřadu a dokonce i popis strany, kde je v matrice sňatek zapsán a jméno a podpis matrikáře. [<http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>]. Počet sňatků je pak v České republice evidován Českým statistickým úřadem a to pomocí dokumentu s názvem Hlášení o uzavření manželství. Český statistický úřad navíc každý rok vydává publikaci Pohyb obyvatel, ve které lze také informace o sňatcích (a samozřejmě nejen o nich) dohledat.

2.2. Historie a vývoj sňatečnosti a instituce manželství v ČR

Jak jsem již v předchozí kapitole zdůraznila, manželství je bezesporu institucí, která nás doprovází již odnepaměti a jeho uspořádání se logicky měnilo v souvislosti se společenskými podmínkami. Nicméně těchto proměn proběhlo v dějinách opravdu mnoho a nemá smysl je všechny v této práci zmiňovat. V této kapitole proto uvedu jen některé proměny z novodobé historie, které byly dle mého názoru mezními body ve vývoji a tudíž nejvíce přispěly k současné podobě, ve které se instituce manželství nachází.

2.2.1. Poválečné období až do 60. let

Jedním z těchto mezníků byla bezesporu doba po skončení 2. světové války, kdy v podstatě celá Evropa zažívala období tzv. „sňatkové horečky“. V tomto období bylo manželství velmi „módní“ záležitostí a míry sňatečnosti dosahovaly rekordních hodnot.

Nejen, že sňatek uzavíralo stále více lidí, ale zároveň se i snižoval věk při vstupu do manželství. Roku 1945 byla dokonce snížena hranice zletilosti z 21 let na 18 let. Průměrný sňatkový věk se snížil na 25 let u mužů a 22 let u žen. Sňatky byly uzavírány dokonce i před dosažením plnoletosti a zvýšila se intenzita sňatků svobodných, rozvedených a dokonce i ovdovělých osob [Fialová 1996; 197].

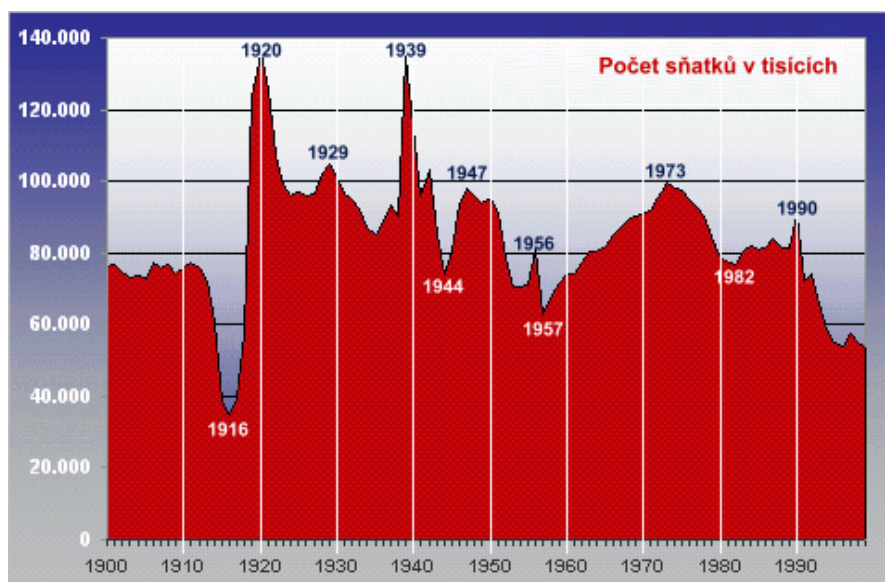
2.2.2. Počátek 60. let až do roku 1989

Nicméně, nic netrvá věčně a již od konce 60. let začaly míry sňatečnosti značně klesat. Důvodem byla hluboká změna hodnot ve společnosti. Tuto změnu popisuje ve své knize *Krise rodiny* i Sullerotová, která vidí principiální zlom v tom, že „základní buňkou společnosti už není rodina, ale jednotlivec“ [Sullerotová 1998; 34]. Z výše uvedeného je jasně patrné, že autorka zmiňuje rostoucí individualismus ve společnosti. Dále to komentuje slovy: „Individualista se nemůže bez obtíží, váhání nebo i výčitek zavázat k trvalému svazku a dělat sliby, jaké se dosud v Evropě vyžadovaly od manželů“ [Sullerotová 1998; 33].

Tuto situaci, která nastala v průběhu šedesátých let komentuje i Možný. Problém vidí v tom, že v této době dospívají a vstupují do společnosti mladí lidé narození těsně po druhé světové válce. „Tato nebývale silná generace, vychovávaná pod vlivem pokleslého freudismu i poválečné destabilizace mnohdy krajně permissivně, má mimořádné

generační sebevědomí. Je odhodlána prosadit svůj systém hodnot a klást společnosti velké otázky“ [Možný 2008; 20]. Tento vývoj vedl k tomu, že se během 60. let v severní a západní Evropě začal prosazovat trend odkládání sňatků.

Obrázek č. 1 - Vývoj absolutního počtu sňatků ve 20. století na území dnešní ČR

[Zdroj: http://www.demografie.info/?cz_snatecnosthistorie=]

Avšak tyto změny u nás nebyly zaznamenány (jak je jasně patrné i ve výše uvedeném grafu). Důvodem byl fakt, že „zhruba od poloviny 60. let se v České republice stejně jako téměř ve všech ostatních socialistických zemích vytvořil tzv. východoevropský model demografického chování. Odpovídal životnímu způsobu, k němuž státy ‚reálného socialismu‘ své občany vedly mimo jiné ve snaze zajistit alespoň prostou reprodukci obyvatelstva“ [Kučera 2000; 10-11]. A tak jsme stejně jako ostatní země východního bloku (pod tlakem socialistického diktátu) pokračovali ve velmi vysoké sňatečnosti.

Takže zatímco v mezinárodním přehledu dochází k prvním trvalým poklesům úrovně sňatečnosti, v České republice v 70. letech úroveň sňatečnosti dokonce vzrostla. Nedosáhla sice hodnot poválečného období, ale „v roce 1973 bylo uzavřeno rekordních 99 518 sňatků. Jako jedna možná příčina tohoto vzrůstu může být považováno uzavření hranic ČR od 1. září 1969, čímž se zúžily možnosti obyvatel“ [http://www.demografie.info/?cz_snatecnosthistorie=].

Avšak hlavní podíl na rostoucím počtu sňatků měl v této době rozhodně i zákon O státní podpoře novomanželům z roku 1973, který jistě stojí za zmínku. Tato státní podpora byla vyplácena manželům mladším třiceti let a majícím hrubý měsíční plat nižší než 5000 Kčs. Výše státní podpory byla 30 000 Kčs a představovala zhruba 1,5 násobek ročního pracovního příjmu té doby. Není tedy divu, že se tento zákon stal průlomovým a státní podpory využilo přibližně 3/4 rodin novomanželů [http://www.demografie.info/?cz_snatecnosthistorie=].

Stát se tedy v každém případě snažil podporovat instituci manželství a tato doba se vyznačovala především poskytováním univerzálních dávek a zajištěním sociálních jistot pro rodiny s dětmi. Je tedy logické, že v této době byly alternativní formy partnerského soužití velmi málo frekventované a to i z toho důvodu, že nepřinášely zdaleka tolik zvýhodnění. Od počátku 70. let se rozvíjela síť jeslí, mateřských škol i družin na základních školách, prodlužovala se mateřská dovolená a novomanželům byly poskytovány nízko úročené půjčky. V dnešní době to sice zní jako pohádka, ale jak dále uvádí Kučera, šlo o politiku „vytváření sociálních jistot se záměrem odvádění mladých lidí od angažování se v politické činnosti“ [Kučera 2000;11].

Jak již bylo řečeno, náš stát se v této době vzdálil „západoevropskému modelu“ sňatečnosti, nicméně ani toto období netrvalo věčně (i když se někomu mohlo zdát jako věčnost) a další změny se ve větší míře opět projeví až po revolučním roce 1989, kdy zásadní změna životních podmínek znamenala obdobně zásadní a hlavně razantní změnu i ve sňatkovém chování. Tato změna je typická hlavně vznikem nových forem partnerství a změnou hodnotových orientací mladých lidí.

Manželství se již mladým lidem nejeví jako jediný žádoucí cíl jejich úvah a snah a nemalou roli v tom hraje pochopitelně i nynější ekonomická stránka zakládání nové rodiny. „Generace, které dnes dospívají, mohou tedy volit - volit dle svých zájmů, svých možností, svých představ o budoucnosti i dle své odvahy. První z těchto generací se rozhodly pro delší vzdělávání, částečně i pro neformální svazky (...) jaká ale bude výsledná úroveň jejich sňatečnosti a jaká bude úroveň sňatečnosti dnes dorůstajících generací, lze zatím jen obtížně předpovídat“ [Fialová 2005; dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artcIID=232].

2.2.3. Od 90. let do současnosti

Jak již bylo naznačeno výše, po změně politického režimu v roce 1989 se rodinné chování Čechů radikálně změnilo. To vše se událo ve velmi krátké době a to hlavně díky tomu, že se lidem otevřely mnohé nové možnosti, které ovlivnily společenský vývoj dalších let. Ať už budeme hovořit o otevření hranic a s ním spojená možnost neomezeného cestování (a dokonce i studia a práce v zahraničí) a nebo možnost rozvoje soukromého podnikání. K hlavním vlivům, způsobujících takovou změnu demografického chování u mladých lidí patří dle Kučery zejména „růst individualismu, prosazování emancipace žen, včetně jejich ekonomické nezávislosti, odmítání tradičních hodnot, zájem o zvýšení kvalifikace prostřednictvím studia na středních a vysokých školách, vliv nezaměstnanosti mladých a tím i opatrnější rozhodování o sňatku a narození dítěte a v neposlední řadě pak i snaha dosáhnout poměrně vysoké životní úrovně, na jakou byli zvyklí v rodinách svých rodičů“ [Kučera 2000;13].

Tyto změny (a samozřejmě i řada jiných) tedy v druhé řadě logicky způsobily, že si každý jednotlivec mohl vybrat a svobodně zvolit vlastní způsob seberealizace a svůj životní styl. Tyto pronikavé změny reprodukčního chování někteří autoři považují za projev druhého demografického přechodu. V západoevropských zemích tyto změny probíhaly již od poloviny 60. let a postupně se přetvářela celá společnost. Význam byl kladen především na svobodu jednotlivce a také rovnoprávné postavení mužů a žen nejen v rodině, ale celé společnosti. Kučera tuto situaci dále hodnotí slovy: „tím vším vznikalo silné konkurenční prostředí pro vstup do manželství“ [Kučera 2000; 14] Cestu k instituci manželství novodobé generaci znesnadnil samozřejmě i ten fakt, že vlastní bydlení (již bez podpory státu) se stalo pro mladou generaci velmi těžko dostupné, zároveň začala ve společnosti stoupat nezaměstnanost a tím vším mizet i veškeré dřívější jistoty.

Tato celková přeměna životních podmínek se samozřejmě promítla i do demografického vývoje v oblasti sňatečnosti a v průběhu devadesátých let došlo k podstatným demografickým změnám. Počet sňatků během devadesátých let klesl téměř na polovinu a lidé začali uzavírat sňatky v čím dál tím vyšším věku (razantně stoupl podíl svobodných mezi mladými lidmi). „Jestliže na úrovni sňatečnosti roku 1989 vstupovalo do manželství 89% svobodných mužů a 95% svobodných žen, do roku 1997 klesl tento podíl na 73% (u mužů) a 79% (u žen)“ [Kučera 2000; 14].

V odborné literatuře existují dva možné způsoby vysvětlení těchto změn. První pohled na tyto skutečnosti vidí pokles sňatečnosti spíše jako důsledek ekonomických a sociálních přeměn po roce 1989. Zastánci této teorie spatřují příčiny výše uvedených změn zejména v růstu nákladů na život (i nákladů na děti a jejich vzdělání) a v celkové nedostačující státní podpoře mladých začínajících rodin. Toho názoru je například i Jitka Rychtařiková, která se přiklání k názoru, že období transformace společnosti je pro založení rodiny méně jisté, než tomu bylo v době „předlistopadové“ a příčiny můžeme hledat například ve vysoké míře nezaměstnanosti nebo nedostatku bytů [Rychtařiková 2001; 15].

Zastánci druhého výkladu těchto změn vidí „jádro pudla“ především v hodnotových změnách a jsou přesvědčeni, že naše republika pouze prochází obdobným demografickým přechodem, jakým již prošly jiné západoevropské státy. Po roce 1989 se ve společnosti vytvořil prostor pro individuální životní styly. Lidé jsou svobodní, nezávislí. Dalším podstatným rysem je nárůst vzdělanosti nebo zájem o vlastní uplatnění a také seberealizaci. Nezanedbatelný podíl má na těchto změnách i emancipace žen a samozřejmě i kvalitnější a dostupnější formy antikoncepce. Všechny výše zmíněné posuny v myšlení společnosti samozřejmě „nahrávají do karet“ alternativním formám partnerského soužití. Zastáncem tohoto výkladu je i Ladislav Rabušic, který se přiklání k názoru, že za změnou měr sňatečnosti stojí především „hluboká proměna hodnot a hodnotových preferencí, která se odehrává v mladých věkových skupinách české populace narozené v polovině 70. a na počátku 80. let, a která byla umožněna politickou změnou v roce 1989“ [Rabušic 2001; 205].

Myslím, že rozhodně nelze jednoznačně říci, že jedna z výše uvedených teorií je „ta pravá“ a dostatečně vysvětluje všechny nastalé změny. Pravda bude asi víceméně na obou stranách a myslím, že závisí čistě na daném případě. Někdo může být ovlivněn čistě jen hodnotovými postoji nebo naopak někoho může ovlivňovat jen jeho vlastní ekonomická situace a dokonce jsem přesvědčena, že lze být ovlivněn oběma směry navzájem, či může danou situaci ovlivnit ještě mnoho jiných dalších nezmíněných faktorů.

Ať už je jedinec ovlivněn jakoukoliv společenskou změnou, či kombinací změn, rozhodně je jasné, že se situace ve společnosti postupně mění. „Dříve byl sňatek a založení rodiny často prvními samostatnými kroky do opravdového života. Dnes se tyto kroky

z časového hlediska dostaly do pozadí, protože mladí lidé mají v době, než tuto celoživotní odpovědnost přijmou, širší možnosti seberealizace“ [Kučera 2000; 46]. Mladí lidé mají možnost rozhodovat o své budoucnosti a tím samozřejmě dochází k přeměnám ve společnosti a to zejména ke změně „postavení manželství, rodiny a zvláště dětí v pořadí životních plánů, vytváří se nové demografické chování mladých lidí, a to především z časových hledisek jejich životní dráhy“ [Kučera, 2000; 135].

2.2.4 Současnost

Aby byly výše uvedené změny ve sňatečnosti nejen popsány, ale i demonstrovány, tak je jistě na místě uvést v této kapitole dostupné statistické údaje o manželství a jeho vývoji v posledních letech. Začátek této kapitoly proto převážně věnuji údajům pocházejícím z dat Českého statistického úřadu a pak plynuje přejdu k popisu a vysvětlení těchto dat.

Tabulka č. 1 - Vývoj absolutního počtu sňatků a hrubé míry sňatečnosti v ČR za posledních 20 let

Rok	Počet sňatků (absolutně)	Hrubá míra sňatečnosti
1990	90 953	8,8
1991	71 973	7
1992	74 060	7,2
1993	66 033	6,4
1994	58 440	5,7
1995	54 956	5,3
1996	53 896	5,2
1997	57 804	5,6
1998	55 027	5,3
1999	53 523	5,2
2000	55 321	5,4
2001	52 374	5,1
2002	52 732	5,2
2003	48 943	4,8
2004	51 447	5
2005	51 829	5,1
2006	52 860	5,1
2007	57 157	5,5
2008	52 457	5
2009	47 862	4,6

Zdroj: Vlastní zpracování dat - dostupných na www.czso.cz

Prvním údajem, který stojí jistě za zmínku je celkový počet uzavřených sňatků. Z výše uvedených dat je patrné, že v průběhu roku 2009 došlo na území České republiky k uzavření celkem 47 862 sňatků, což je nejenže méně, jak v roce 2003 (což byl počet dosavadního historického minima), ale jde dokonce o bezkonkurenčně nejnižší počet uskutečněných sňatků od roku 1918. V přehledu posledních dvaceti let je úbytek počtu sňatků zcela markantní. Za toto sledované období se v České republice snížil počet sňatků téměř o polovinu. Z původních 90 953 v roce 1990 na pouhých 47 862 v roce 2009. Podobné výsledky jsou viditelné i u porovnání hrubých měr sňatečnosti (tato hodnota je definována jako počet sňatků připadajících na 1 000 obyvatel). Zde se celkově za sledované období sňatečnost snížila o 4,2 promile a v předešlém roce se znovu jedná o úplně nejnižší hodnotu za sledované období [[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/\\$File/400710a2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/$File/400710a2.pdf)].

Ze statistických dat uvedených v tabulce, je na první pohled zřejmé, že sňatečnost dlouhodobě klesá. Aby tento verdikt nevyzněl tak dramaticky, uvádím ze statistik i jednu „dobrou“ zprávu a to je fakt, že v roce 2009 bylo naopak zaznamenáno překvapivě méně rozvodů (přesně 29 133 rozvodů), než v letech předešlých. O tom, jak kolísají obě demografické události v průběhu posledních 60 let se můžete přesvědčit níže.

Obrázek č. 2 – Přehled sňatků a rozvodů v letech 1950 - 2009

Zdroj: www.czso.cz

V roce 2009 se celkově snížila intenzita sňatečnosti a to nejen u svobodných, ale dokonce i u rozvedených jedinců. Jak již bylo řečeno, počet nových manželství se meziročně snížil a to přesně o 4,6 tisíc sňatků. Oproti roku 2008 ubylo ženichů a nevěst svobodných, rozvedených i ovdovělých. Počet sňatků svobodných se snížil u obou pohlaví stejnou měrou a to o 8 procent. Pokles absolutního počtu sňatků vyšších pořadí byl o něco markantnější na straně nevěst o 12 procent a u ženichů o 10 procent [[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/\\$File/400710a2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/$File/400710a2.pdf)].

Významný posun zaznamenal po roce 1989 i průměrný věk, kdy lidé vstupují do prvního sňatku. Sňatky jsou natolik odkládány, že se tento věk u mužů již vyšplhal na 32 let a u žen na 29,2 let. Oproti roku 1991 se jednalo o zvýšení o 7,3 roku u mužů a 7 let u žen. Veškerá data, ohledně průměrného věku při vstupu do prvního svazku, jsem zase dohledala v datech ČSÚ a pro přehlednost seřadila do níže uvedené tabulky.

Tabulka č. 2 - Vývoj průměrného věku při vstupu do prvního sňatku v ČR

Rok	muži	ženy
1991	24,7	22,2
1992	24,8	22,5
1993	25,4	23,2
1994	26,1	23,9
1995	26,7	24,6
1996	27,1	24,9
1997	27,6	25,4
1998	28,1	25,7
1999	28,5	26,2
2000	28,8	26,4
2001	29,2	26,9
2002	29,7	27,2
2003	30,3	27,7
2004	30,5	28
2005	30,8	28,1
2006	31	28,4
2007	31,2	28,6
2008	31,4	28,8
2009	32	29,2

Zdroj: *Vlastní zpracování dat - dostupných na www.czso.cz*

Myslím, že další statistické údaje není potřeba pro účely této práce uvádět, protože i z výše uvedeného jasně vyplývá, že instituce manželství je v dnešní době takzvaně na ústupu. Současný významný pokles sňatečnosti a vyšší věk při vstupu do prvního manželství rozvířil zcela logicky u většiny autorů celou řadu sporů o tom, zda je či není instituce manželství v úpadku. Tyto úvahy se uvádí ve své publikaci i Dana Hamplová. Předmětem jejího zájmu je zejména otázka, jaké postavení manželství opravdu zaujímá v životních plánech mladých lidí. Dospěla k závěru, že mladí lidé přistupují k manželství ze dvou hledisek. Jedná se o hledisko praktické a emocionální, přičemž „praktické hledisko hodnotí manželství jako instituci, která poskytuje finanční jistotu a právní záruky majetkových vztahů a jejíž podstatnou úlohou je zabezpečit děti a zajistit jim zdárný vývoj. Emocionální hledisko posuzuje manželství jako instituci, která naplňuje citové potřeby člověka“ [Hamplová 2000; 70-71].

Snoubenci pak naprosto logicky při rozhodování o vstupu do manželství zvažují obě dvě hlediska, přičemž tomu emocionálnímu dávají větší důležitost. Hlavní motivy k uzavření sňatku u dnešních mladých lidí jsou podle Hamplové převážně láska, touha po bezpečném zázemí, děti narozené v manželství a v neposlední řadě i ekonomické důvody. Dalšími nevědomými motivy (které si mladí lidé buďto nechťejí přiznat, cíleně nepřipouští či si ho prostě neuvědomují) jsou tlak společnosti i vlastních rodičů. Ač mají pocit, že se rozhodují naprosto svobodně, vliv vrstevníků, rodičů a celé společnosti je jasně patrný. [Hamplová 2000: 76] Pokud chtějí dnešní mladí lidé opravdu uzavřít sňatek, povětšinou čekají, až k tomu nastanou vhodné okolnosti a podmínky. Důležitou roli v tomto ohledu hraje dokončené vzdělání, finanční zajištění a vlastní bydlení, kde by mohli nezávazně vyzkoušet, jak jim bude jejich soužití fungovat „nanečisto“.

Jak již zde bylo několikrát řečeno, demografická data a sociologické výzkumy z posledních let jednoznačně poukazují na fakt, že instituce manželství je jistým způsobem na ústupu a sňatečnost velmi markantně klesá. Na tom má svůj podíl (kromě již zmíněných důvodů) rozhodně i řada jiných forem párového života. Jedním z těch nejvýznamnějších je forma nesezdaného soužití, která se v poslední době dočkala u mladých lidí značné oblíbenosti. Toho si nelze ne všimnout i v reálném životě. Nejen že se takřka denně z médií o těchto skutečnostech dozvídáme, ale můžeme si jich povšimnout i ve svém bezprostředním okolí. Dnes již společnost nepovažuje za nenormální fakt, kdy se dva jedinci rozhodnou spolu dlouhodobě žít takzvaně na „psí knížku“ a nebo když mladá žena

upřednostní budování vlastní kariéry před zakládáním rodiny a rozhodne se žít jako singles.

I když je rozmach ostatních alternativních forem párového soužití jasně viditelný a ze statistik je jasně čitelné, že manželství je takřka již na ústupu, jsem přesvědčena, že i za těchto okolností nelze jednoznačně říci, že manželství je přežitou a zastaralou institucí. Stoupající věk při vstupu do prvního manželství je způsoben změnami ve společnosti, které způsobily, že dnes mladí lidé odpovědnost spojenou s manželstvím jsou schopni akceptovat vesměs až v pozdějším věku. Je to způsobené samozřejmě i faktem, že než započnou vlastní rodinný život, tak mají možnost využít širokých možností vlastní seberealizace. Manželství se tak logicky odsouvá z časového hlediska do pozadí a zaujímá jinou pozici na životní dráze mladých lidí.

Důkazem toho, že manželství je stále vnímáno jako fungující instituce je velký počet mladých lidí, kteří se stále berou (což je opravdu k podivu, když na ně média stále chrlí informace o vysoké rozvodovosti). Stejného názoru je i Možný, který o instituci manželství tvrdí, že má u Čechů stále vysoký status, protože „výzkumy postojů opakovaně ukazují, že většina nejmladší generace pokládá život v manželství za nejspравnější formu rodiny“ [Možný 2008; 262].

Všichni sice tušíme, že se zmíněné tendence sňatečnosti v nejbližší době nezmění ani nezastaví a že budou i nadále pokračovat (a můžeme se jen dohadovat jakým tempem a jakým směrem). V tuto chvíli je pro nás asi těžko představitelná myšlenka, že jednou přijde doba, kdy instituce manželství úplně vymizí ze společnosti. Touto obavou se zabývá více autorů, nicméně valná většina z nich je toho názoru, že přestože samotná tvář manželské instituce se mění a měnit bude, tak i přesto bude lidstvo vždy potřebovat podobnou instituci, která bude jistým způsobem organizovat a uspořádávat rodinný život. A otázkou už zůstává, zda touto institucí bude i nadále manželství, či ztratí své dosavadní výhradní postavení a bude překonáno jinými alternativními formami partnerského soužití, o kterých se zmíním v další kapitole.

2.3. Nové trendy v párovém soužití – alternativy manželství

Jak jsem již naznačila v předchozí kapitole, v dnešní společnosti dochází v posledních letech k výrazným změnám v oblasti párového soužití, kdy je instituce manželství patrně na ústupu a je to částečně způsobeno i vlivem rozmachu nových forem párového soužití. Toho si ve své studii všímá i Rabušic. „Zastává“ se manželství a tvrdí, že „všechny tyto stále více akceptované rozmanité způsoby intimního životního stylu naznačují, že manželské soužití, které původně mělo na intimní vztah mezi mužem a ženou monopol, se nyní rozvolňuje a doplňuje o další aspekty. V žádném případě však z této skutečnosti není možné vyvozovat závěr, že manželství a s ním i rodina mizí, ani že se ocitá v nějaké vážné existenční krizi. Manželství a rodina se prostě, tak jako každá sociální instituce, vyvíjejí a jejich nynější projevy reagují na současné kulturní a ekonomické podmínky, což tyto instituce činily vždycky“ [Rabušic 2001; 203]. Této kapitole se tedy pokusím popsat většinu novodobých vývojových trendů v oblasti manželství, jež představují ony nové formy párového soužití.

2.3.1. Kohabitace

Tuto formu párového soužití rozhodně nelze opomenout, jelikož se kohabitace stává nejběžnějším novým trendem a zároveň i nejrozšířenější alternativou k instituci manželství. Kohabitaci lze jednoduše definovat jako „stav, kdy spolu dvojice partnerů žije v sexuálním vztahu, aniž jsou manželi“ [Giddens, 1999; 179]. Širší definici uvádí například Rabušic, který kohabitaci vymezuje jako: „formu soužití dvou jedinců opačného pohlaví, kteří žijí ve svazku podobném manželství, tzn. že spolu mají intimní sexuální vztahy, společně bydlí a společně hospodaří, avšak nejsou oficiálně sezdáni“ [Rabušic, 2001; 193].

Přičemž je nutno zdůraznit, že české právo tento druh svazku nijak nevymezuje. Zná pouze vztah druha a družky, který ale vyžaduje určitou míru administrativních kroků. Nicméně lidem, kteří vstupují do nesezdaného soužití povětšinou tento fakt vyhovuje a jakákoliv právní úprava jejich vztahu by jim byla pravděpodobně dokonce i na obtíž. Hlavní výhodou této formy partnerského soužití a také důvod její oblíbenosti (nejen u mladých lidí) je tedy fakt, že tento způsob soužití (v porovnání s manželstvím) dává svým uživatelům jistou míru nezávislosti.

I když se na první pohled tato forma párového soužití nejeví příliš komplexně, existuje kupodivu poměrně široké pole možností, jak může být nesezdané soužití realizováno. Pro různé páry může mít rozdílný význam, mohou nesezdané soužití volit z různých důvodů a nebo také může odlišné v různých fázích života. Podle Rabušice lze rozdělit nesezdané soužití na 4 základní typy. Prvním z nich je nesezdané soužití porozvodové, u kterého je hlavním rozlišovacím znakem situace, kdy dochází k soužití již rozvedených partnerů, kteří nehodlají uzavírat další sňatek. Dalším typem je nesezdané soužití snoubenecké, kdy spolu pár klasicky žije „na zkoušku“ a pokud se soužití osvědčí, pár vzápětí plánuje svatbu. Ale existuje i typ nesezdaného soužití, které může (pokud vydrží) předcházet tomuto typu a nahrazuje fázi chození spolu, kde pár zatím nepřemýšlí o svatbě. Jedná se o nesezdané soužití dočasné. A konečně posledním typem je nesezdané soužití, které prakticky nahrazuje manželství. Jedná se tedy o způsob života, kdy spolu pár žije, rodí a vychovává vlastní děti, nicméně manželství nehodlá do budoucna uzavřít. [Rabušic 2001; 197]

Hlavním znakem a pravděpodobně i důvodem značné oblíbenosti nesezdaných soužití je fakt, že se jedná o soužití naprosto „individualizované, soužití orientované na seberealizaci každého z partnerů, soužití umožňující pocit individuální svobody a výrazné osobní identity“ [Rabušic 2001; 197]. Nicméně řada autorů se domnívá, že díky oblíbenosti tohoto životního stylu, dochází u mladé generace k posunu v dosavadním životním cyklu. Tento původní cyklus je typický tím, že se: „nejprve mladí lidé seznámili, poznali a došlo k rozhodnutí, že jsou pro sebe ti praví. Často to dávali veřejně najevo i tím, že se formálně zasnoubili. Se sňatkem museli ovšem čekat, až se alespoň muž stal ekonomicky nezávislým a než oba ukončili přípravu na své budoucí povolání. Pak se teprve brali. Teprve v den svatební, ale také hned v ten den se stěhovali do svého vlastního bytu a začínali spolu sexuálně žít, případně pravidelně sexuálně žít. Brzy poté manželka otěhotněla, z manželů se stali rodiče a z páru rodina“ [Možný 1990; 157-158]. Tento vzorec chování je ale v dnešní společnosti u mladých lidí zcela ojedinělý. Nejen že spolu sexuálně žijí již před svatbou v nesezdaném soužití, ale často ani samotnou svatbu neplánují.

Ač bylo kdysi nesezdané soužití považováno takřka za deviantní chování, dnes je dokonce v některých zemích uznáváno zákonodárstvím a pro mladé generace je dnes zcela normální formou soužití. Ale to u nás neplatí a jak již bylo řečeno, kohabitanace je natolik

rozšířenou alternativou manželství hlavně i z toho důvodu, že tento vztah nevyžaduje žádnou právní úpravu. Pro své uživatele tudíž nepředstavuje žádný formální závazek a poskytuje určitý stupeň nezávislosti. Otázkou však zůstává, zda tato neexistence právní úpravy u kohabitace je vlastně ku prospěchu. Díky tomu se totiž kohabitace (narozdíl od manželství) stává méně stabilnější formou párového soužití a to hlavně díky neexistenci překážky ve formě rozvodu. V manželství totiž tato okolnost může chránit vztah před ukvapenými a nerozvážnými rozchody. Nicméně zastánci kohabitace si stojí za svým názorem a dokonce tvrdí, že jejich vztah je díky absenci právních úprav ještě stabilnějším (než tomu je u manželství), jelikož je založen čistě a pouze na dobrovolnosti. Řekla bych, že pravda bude asi někde uprostřed a v obou případech je důležité rozpoznat správnou míru, která je u každého jedince (ať už zastánce manželství, či kohabitace) značně rozdílná.

V současné době se můžeme setkat s názorem, že někteří mladí lidé vnímají nesezdané soužití často jako rovnocennou formu partnerství vedle manželství. Počet nesezdaných soužití se v České republice rok od zvyšuje, a zdá se, že mladí lidé stále častěji nesezdané soužití využívají jako nezávaznou zkoušku soužití před samotným uzavřením manželství. K tomu se vyjadřuje ve své studii i Simona Vymětalová, která došla k těmto závěrům: „průzkum zjistil, že nesezdané soužití je pro dnešní mladou svobodnou generaci přijatelnou a vcelku preferovanou formou způsobu života zpravidla pouze na určitý čas. Téměř 70% mladých svobodných lidí považuje tento způsob soužití za vhodný předstupeň manželství, za „manželství na zkoušku“, a jen přibližně desetina z nich předpokládá, že by se svým partnerem žila ve volném svazku trvale“ [Vymětalová 2000; 122].

2.3.2. Singles

U singles (neboli trvale svobodných jedinců) je základním charakteristickým znakem fakt, že žijí samostatně, zůstávají svobodní a preferují pouze příležitostná soužití. Možný je přesvědčen, že u nás jde teprve o „vynořující se sociální skupinu a životní strategii. (...) Život současných singlů má několik zvláštních charakteristik. Především ho většina singlů (platí to o něco více pro ženy) vnímá nikoli jako konečný stav, ale jen jako životní fázi. Ta se ovšem stále častěji prodlužuje, prodlužuje, až se mění v definitivu“ [Možný 2008; 199-201].

Tato forma partnerského soužití (nebo spíše nesoužití) je ve společnosti stále častějším jevem a počet trvale svobodných oproti minulosti značně narůstá. V minulosti se jednalo spíše o jedince, kterým se hanlivě dodnes říká „starý mládenec“, případně „stará pana“. Dnes už se ale počet trvale svobodných zvyšuje zejména u mladých lidí a to hlavně z důvodů vlastní individualizace. Důvody pro výběr takového způsobu života jsou různorodé. Může se jednat jak o dobrovolného rozhodnutí, důvodem může být i sexuální orientace a nebo samozřejmě i neúspěch v hledání „toho pravého“ partnera. V souvislosti s dnešní uspěchanou dobou, kdy jsou na partnery kladeny vysoké nároky a dochází k vysoké míře individualizace, není divu, že si tento fenomén získává u mladých lidí na oblíbenosti. Tito lidé se rozhodnou žít sami a jejich motivem bývá většinou kariéra, nechť zplodit a vychovávat vlastní potomky a nebo prostě jen touha po nezávislosti a svobodě.

Otázkou však zůstává, proč a odkud se tato nová sociální skupina ve společnosti vynořila? Sociologové nabízí dokonce dvě vysvětlení. V prvním případě „je poukazováno na to, že globální ekonomika pozdně moderního věku vyžaduje flexibilní pracovní sílu, schopnou se stěhovat za prací, zvládnout období bez zaměstnání při hledání nové práce a na pracovním místě schopnou dostát nárokům na neplánované služební cesty, nárazové zatížení s dlouhými přesčasy a dalšími, rodinný život devastujícími charakteristikami“ [Možný 2008; 201]. Druhý pohled vysvětlení vzniku a rozvoje této sociální skupiny hledá vysvětlení v „tlaku kulturních norem, proměňujících se pod vlivem nových šancí na vytváření pohodlného životního stylu bez přejímání odpovědnosti, podporovaných reklamou a komercializací volnočasových aktivit“ [Možný 2008; 201]. Oba dva výše uvedené výklady mají „co do sebe“ a rozhodně se vzájemně nevylučují.

Jedním z dalších charakteristických znaků této sociální skupiny je bezesporu i fakt, že singles nejsou nikterak statisticky evidováni (a je to takřka nemožné) z důvodu jejich nejednoznačného vymezení. Klasický typ singla žije sám ve své domácnosti, ale je poněkud sporné, kdo všechno do této kategorie patří. Otázkou tedy zůstává, zda jako singla můžeme počítat i například neprovdanou matku s dítětem, která sice má partnera (ten může ale i nemusí být otcem onoho dítěte), ale toho bychom teoreticky mohli počítat také jako singla. (Tuto alternativu párového soužití v dnešní době využívá stále více mladých lidí a podrobně ji popíšu v další kapitole.) Další spornou oblastí v této problematice může být soužití dvou lidí, kteří žijí odděleně. (Jedná se o další alternativu párového soužití, o které

se samozřejmě také ještě zmíním.) Zde také není jasné, zda je možné tyto dva jedince započítat mezi singles. Jisté ovšem zůstává, že do této kategorie nepatří jednočlenné domácnosti způsobené ovdověním. Jediný vodítkem mezi singly v tomto „sporu“ tedy asi zůstává vymezení životního stylu. Singlové povětšinou volí mladiství životní styl, který si například (bez urážky) mladá neprovdaná žena s dětmi (i kdyby chtěla) logicky nemůže dovolit. Ale naopak znám já osobně spoustu párů (i sezdaných), kteří žijí ve společné domácnosti, nicméně si udržují onen mladiství životní styl.

Z výše uvedeného je evidentní, že stále není jasně vymezeno, koho můžeme (a nebo nemusíme) považovat za singla. V tomto ohledu se liší i řada studií a koho tedy která studie považuje za singly také není pořád ještě sjednoceno. Tuto problematiku se snaží objasnit i Možný a to slovy: „Jisté projasnění přináší vynořující se typologie singlovství z nich se dovídáme, jak vnitřně diferencovaná je tato stále rostoucí skupina. Sociálně nejvýznamnější však zůstává jejich reprodukční strategie“ [Možný 2008; 202-203]. Čili za „čistého“ singla můžeme považovat mladého jedince, který žije sám ve své domácnosti, je svobodný, bezdětný a tento stav považuje za konečný. Těchto jedinců bezesporu v naší populaci stále přibývá. Je to způsobeno převážně povahou „globalizované ekonomiky a konzumní individualizované kultury, které s sebou přinesly jako trvalý trend nárůst počtu nulových reprodukčních strategií, tedy plánované či dobrovolné bezdětnosti“ [Možný 2008; 203]. Z tohoto jednání mladých lidí logicky plyne i důsledek jejich počínání, což je samozřejmě fakt, že se naše populace vzdaluje trvale udržitelné reprodukční strategii.

2.3.3. Soužití se sociálním státem

V tomto případě se jedná o další novou alternativní strategii v párovém soužití dvou jedinců, kdy mladé „osamocené“ matky využívají výhod sociálního státu a to zejména formou podpor a vyšších dávek. Tento jev je typický tím, že spolu mladí lidé sice žijí, ale necítí nutnost kvůli rodině uzavírat manželství a to hlavně díky tomu, že si jsou vědomi (v případě neuzavření sňatku) jejich finančního zvýhodnění ze strany státu. Jedná se tedy o účelové nesezdané soužití, kdy partneři záměrně neuzavřou sňatek a důvodem není nechť sňatek uzavřít, ale výhledově lepší finanční situace jejich „rodiny“.

Důvod, proč se mladí lidé pro tuto formu párového života rozhodnou je tedy zcela jasný. Problém spočívá ve zcela nevhodně nastaveném systému sociálních dávek, kdy se zejména ženám z chudších vrstev vyplatí předstírat, že jsou svobodné matky. O tom se zmiňuje i Soukupová, která situaci hodnotí slovy: „nesezdané páry, které simulují oddělené hospodaření, mají možnost výrazně z nastavení sociálního systému těžit, zejména pokud se pohybují v nízkopříjmových vrstvách společnosti, resp. pokud je alespoň jeden z nich ekonomicky neaktivní. Ekonomicky neaktivní osobě je totiž obvykle příjem dorovnávan do životního minima, které je určováno mimo jiné i velikostí domácnosti. V momentě, kdy jeden nebo oba z partnerů žádají samostatně o dorovnání do životního minima, vyplacená dávka sociální péče je pochopitelně vyšší, než kdyby žádali dohromady jako jedna domácnost. Zavedením společného zdanění manželů sice výhodnost účelově nesezdaného soužití klesla a nepředstavuje výrazný profit, především pokud oba rodiče pracují, nicméně v rodinách, kde alespoň jeden příjem plyne pouze ze sociálních dávek, je zneužívání systému stále finančně přínosné“ [Soukupová 2008].

2.3.4. Oddělené soužití

Další trend v novodobém párovém soužití je známý pod zkratkou LAT (odvozeno z anglického výrazu Living apart together), kdy se jedná o páry, kteří žijí záměrně odděleně a často jsou na sobě finančně nezávislí. Ač spolu tyto dva jedinci tvoří pár, každý žije ve své vlastní domácnosti (případně žijí střídavě u jednoho z nich), přičemž navenek tvoří harmonický pár a okolí je obeznámeno s tím, že k sobě tyto dva jedinci patří. Nad tímto typem partnerského soužití se zamýšlí i Tomášek a „pracovně“ ho nazývá „víkendové manželství“ [Tomášek 2006; 97].

Oddělené soužití je často voleno velmi zaměstnanými mladými lidmi, kteří budují svou kariéru a nechtějí být na někom závislí. Tento styl života jim povětšinou vyhovuje a zdá se jim „pohodlnější“. Nemusí se v ničem omezovat a pokud chtějí, mají své soukromí. Jiný typ tohoto soužití je tvořen zejména mladými lidmi, kteří stále žijí u rodičů. Důvodem odděleného soužití je v tomto případě zejména nedokončené studium nebo nevyřešená finanční situace. Dalším důvodem k volbě odděleného soužití je i výhodná pracovní nabídka jednoho z partnerů. Tento typ soužití volí zejména mladí lidé, kteří budují svou kariéru, nicméně tento typ vztahu volí i střední a starší generace. V tomto případě je často důvodem zejména nechuť „zabydlovat“ se u nového partnera po rozvodu

nebo ztrátě předchozího partnera ovdověním. Důvodem tohoto jednání bývá často u starších generací i strach, aby se po rozpadu vztahu měli kam vrátit.

Avšak nutno ještě podotknouti, že tento styl života je stále oblíbenější i u manželských dvojic, kdy se (často spíše u starších manželů po odchodu dětí z domácnosti) rozhodnou žít odděleně. Důvodem často nejsou neslučitelné spory, ale jen volba stylu života, kdy se manželé rozhodnou vídat se spolu jen tehdy, když oba chtějí a ve zbytku času touží být takzvaně „pánem svého života“. V Anglii se tato forma odděleného soužití manželů dokonce natolik rozvinula, že se běžně pro tyto partnery používá pojem „mingle“ (zkomolenina ze slov married, but single).

Motivy pro výběr tohoto typu soužití jsou tedy z výše uvedeného zcela jasné. Tito jedinci mají ve většině případů významnou potřebu vlastní nezávislosti a preferují styl života, kde naleznou i prostor takzvaně „sami pro sebe“. Nicméně tuto formu partnerského odděleného soužití lze zase jen velmi obtížně definovat. Nelze totiž zcela jasně statisticky ověřit, kolik lidí žije v tomto typu vztahu. A to hlavně z toho důvodu, že dosud neexistuje přesná a hlavně jednotná definice, na které by se sociální vědci shodli. Ač nám ale nejsou známy statistiky a přesný počet lidí žijících v odděleném soužití, je bezesporu jasně patrné, že ve spojitosti se současnou změnou životního stylu a rostoucí individualizace zejména u mladých lidí, podíl partnerů žijících v odděleném soužití v naší společnosti (pomalu, ale jistě) roste.

2.3.5. Neúplná rodina

Tento typ partnerského soužití jako celku není žádnou novinkou, ovšem po roce 1989 jejich počet pozvolna roste. Jedná se o rodinu pouze s jedním rodičem. Nejčastějšími důvody volby tohoto soužití bývá rozvod stávajícího manželství, ovdovění a nebo narození dítěte mimo manželství. A právě poslední varianta je v současné době „moderní“ rostoucí příčinou ke vzniku neúplné rodiny. Toho názoru je i Možný, který je přesvědčen, že „přibývá domácností v čele s jedním dospělým (nejčastěji matkou). (...) Tato skupina domácností v posledních deseti letech rychle rostla, dnes žije v neúplných domácnostech asi 15% obyvatel České republiky. V jejich čele stojí z 85 procent žena. Nejčastěji je to rozvedená žena, ale přibývá i domácností svobodných matek“ [Možný 2008; 259-260]. Přičemž skupina svobodných matek je povětšinou zastoupena velmi mladými

ženami, u kterých došlo k selhání antikoncepce a nebo naopak ženami v pokročilém věku, které své těhotenství dlouhodobě odkládaly a daly přednost kariéře a ve starším věku zvolily raději mateřství za svobodna, než aby čekaly na toho „pravého“ a mezitím ztratily možnost vlastní reprodukce.

Vlivem společenských změn po roce 1989 došlo k výraznému nárůstu počtu neúplných rodin, avšak i „přes svou vzrůstající početnost je neúplná rodina nadále vnímána vesměs jako nouzové řešení. Tímto typem rodiny se zvyšuje různorodost českého rodinného života, ale pro většinovou populaci je okrajovým a často přechodným způsobem rodinného života. Vzrůst podílu takových rodin představuje však celoevropský trend (...) je to vnější výraz individualizace životní dráhy“ [Možný 2008; 261]. V souvislosti s rostoucím počtem neúplných rodin a zároveň měnicími se společenskými podmínkami po roce 1989 se změnil i pohled společnosti na tento typ soužití. Ještě před pár lety byly svobodné matky společností odsuzovány a znevýhodňovány. Tato situace se ale kupodivu změnila a svobodné matky si vybudovaly postupem času jistou dávku respektu a tolerance od většinové společnosti.

2.3.6. Smíšené páry

Dalším trendem, který se objevil ve sňatečnosti po roce 1989 je rozhodně nárůst počtu národnostně rozdílných párů. V souvislosti s otevřením hranic a možností neomezeného cestování po celém světě logicky přibýlo i smíšených svazků. Nyní jsme se postupem času dostali až do doby, kdy téměř každé desáté manželství je v naší republice tvořeno právě sňatkem mezi českým občanem a cizincem. Během roku 2009 uzavřeli obyvatelé České republiky celkem 47 862 sňatků z čehož 4 369 bylo tvořeno právě smíšenými páry [[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/\\$File/400710a2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/$File/400710a2.pdf)].

Z těchto statistických údajů jasně vyplývá, že stále více Češek a Čechů si za svého životního partnera vybírá právě cizince. Za posledních patnáct let se dokonce (podle údajů Českého statistického úřadu) počet smíšených sňatků téměř zdvojnásobil. V roce 1995 bylo uzavřeno přes 2,5 tisíce svateb Čechů a Češek s cizinci a v tomto roce matrikáři zaznamenali 4,4 tisíc těchto sňatků [[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/\\$File/400710a2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/$File/400710a2.pdf)].

Zajímavostí ze statistického hlediska je i ten fakt, že mezi muži a ženami z České republiky, kteří uzavírají sňatek s cizincem, existují určité rozdíly v četnosti jednotlivých státních příslušností jejich partnerů. „Shodně jsou nejvíce zaznamenávána nově uzavřená manželství Čecha/Češky se státní občankou/občanem Slovenska, ovšem u českých žen jde o zastoupení zhruba čtvrtinové, kdežto u českých mužů téměř poloviční (mezi sňatky Čecha a cizinky). Na dalších místech se pozice státních občanství u mužů a žen liší. U mužů z ČR jsou četnější manželské svazky s ženami z Ukrajiny, příp. z Ruska, zatímco vedle českých žen převažují ženiši s občanstvím Spojeného království či Německa“ [<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>].

Preferenci Slováků jako nejčastěji volených partnerů ve smíšených manželstvích lze jasně vysvětlit blízkostí jejich hranic, kultury i jazyka. Ač se změnou politického režimu došlo ve společnosti i ke změně v toleranci vůči jiným alternativním formám párového soužití, tak i nadále nelze u smíšených sňatků vyloučit negativní přístup okolí. S negativním přístupem se vypořádává častěji zejména takový pár, u kterého jsou rozdílné kulturní či náboženské zvyklosti.

O nárůstu počtu národnostně smíšených párů po roce 1989 tedy není pochyb a vzhledem k neustálému rozšiřování Evropské unie, větší toleranci ve společnosti a stále se rozvíjejícím možnostem v oblasti práce a studia v zahraničí, lze logicky předpokládat, že tento počet i nadále poroste (nebo přinejmenším bude stagnovat na stávající úrovni).

2.3.7. Registrované partnerství

Posledním typem partnerského soužití, který v této práci uvedu a na který nelze zapomenout, je soužití homosexuálním jedinců. „Legitimita této formy je v současných vyspělých a permissivních společnostech stále více a více akceptována – v některých zemích mají tyto svazky legitimitu plnou. Neboť homosexuální partneři mohou uzavírat sňatek. Ale není tomu ještě tak dávno, kdy homosexualita byla spojována s perverzí nebo v lepším případě s nemocí“ [Rabušic 2001 ; 202-203].

V moderních společnostech je toto párové soužití většinou společností stále více tolerováno a v některých zemích (včetně naší) je (jak již bylo zmíněno) dokonce i stanoveno zákonem. Tento zákon (Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství)

nabyl v naší zemi účinnosti dne 1.července roku 2006 a registrované partnerství bylo tímto zákonem přesně kvalifikováno jako trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví.

V tomto zákoně se například dočteme, že registrované partnerství vzniká souhlasným, svobodným a úplným prohlášením těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství, přičemž jedinou podmínkou je, aby alespoň jedna z osob byla státním občanem České republiky. Stejně jako do manželství, tak i do partnerství nemohou vstoupit osoby navzájem příbuzné v přímé linii, osoby neplnoleté, ani osoby nemající právní způsobilost. Partnerství samozřejmě nemůže uzavřít ani osoba, která již dříve uzavřela manželství či vstoupila do partnerství a tento svazek doposud trvá. Zánik partnerství je také jasně definován a stejně jako manželství může skončit buďto ovdověním jednoho z partnerů a nebo soudním rozsudkem [<http://www.stud.cz/vladni-dokumenty-a-zakony/70-zakon-1152006-sb.html>].

Hlavními motivy k uzavření partnerství je samozřejmě vzájemná láska těchto dvou jedinců, dále pak možnost vzájemné zástupnosti v právní oblasti a nebo dokonce i právo na informace v souvislosti se zdravotním stavem partnera/partnerky. S porovnáním právní úpravy manželství chybí v registrovaném partnerství například nárok na vdovský důchod nebo možnost společného zdanění. Velmi spornou a diskutovanou otázkou poslední doby však zůstává fakt, zda je vhodná pro registrované páry adopce a výchova dětí. Existuje řada zastánců, ale samozřejmě i kritiků této teorie. Kritici mají takzvaně „eso v rukávu“ a vidí v tomto jevu zásadní problém a to potlačení tradičního modelu rodiny (otec, matka a společné děti). Zároveň se obávají, zda by u dítěte vychovávaného dvěma matkami či dvěma otci nebyla jeho heterosexuality. Celá tato problematika je velmi sporná a dá se říci, že „co člověk, to názor“. Já osobně si netroufám tento spor rozsoudit a jednoznačně říci verdikt. Nepochybuji o tom, že existují registrované páry, které by výchovu dítěte zvládly, nicméně si myslím, že současná společnost zatím není na takový jev připravena.

Podle neoficiální statistiky využilo registrovaného partnerství (od počátku platnosti zákona o registrovaném partnerství do konce roku 2009) již 917 párů. Přičemž se jednalo o 643 párů mužských a jen 274 ženských. V letošním roce by tak mohl počet registrovaných partnerství překročit tisícovku. Za celou dobu platnosti zákona přitom o ukončení registrace požádalo pouze 34 dvojic, z čehož u většiny případů šlo o ukončení

partnerství dvojice lesbiček [<http://www.mediafax.cz/domaci/2977136-Ve-druhe-polovine-roku-2009-uzavrelo-registrovane-partnerstvi-113-paru>].

Nejčastěji homosexuálové uzavírají partnerství v Praze a větších městech. Naopak nejnižší statistiky se týkají krajů se spíše konzervativnějším obyvatelstvem. Rekordmanem v této oblasti je rozhodně kraj Vysočina, kde za celou dobu účinnosti zákona uzavřelo partnerství jen 12 dvojic. Ve všech krajích už byly dokonce registrovány i páry, kdy byl jeden z partnerů cizinec. Ze 106 takových registrací pocházelo nejvíce cizinců ze Slovenska, druhé místo obsadila Brazílie, a těsně za ní se umístila Ukrajina a Austrálie [<http://www.novinky.cz/domaci/188932-v-cesku-je-jiz-temer-tisic-registrovanych-paru.html>].

Jelikož počet homosexuálních obyvatel České republiky není statisticky znám, zbývá nám jen spekulovat a případně toto číslo vydedukovat z pouhého procentuálním odhadu. V této souvislosti se nejčastěji hovoří o čtyřech procentech. Podle údajů Českého statistického úřadu se koncem roku 2009 počet obyvatel pohyboval okolo 10 506 813 obyvatel. S ohledem na výše zmíněnou procentuální pravděpodobnost by tedy v České republice mohlo žít přes 420 tisíc homosexuálů. Avšak ač je toto číslo opravdu jen spekulativní, téměř jistě mohu říci, že celkový počet registrovaných jedinců je pravděpodobně jen nepatrný podíl z homosexuální populace v České republice. Nicméně dál si už netroufám soudit a nedovolím si spekulovat o dalším vývoji této formy párového soužití v České republice.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

• *Postoje společnosti k manželství a novým trendům v oblasti partnerského soužití*

Jak jsem již několikrát naznačila v teoretické části práce, ve spojitosti se společenskými změnami po roce 1989 došlo v České republice k výrazným změnám v oblasti párového soužití. Řada odborníků je přesvědčena, že je instituce manželství v dnešní době jistým způsobem překonávána. To je způsobeno samozřejmě i tím, že ve společnosti roste oblíbenost nových forem párového soužití.

V praktické části práce se tedy zaměřím na vnímání instituce manželství v dnešní společnosti. Pomocí malé výzkumné sondy se pokusím zjistit, jaká stanoviska k této instituci lidé zaujímají napříč generacemi a zároveň se zaměřím i na postoje k nesezdaným soužitím a fenoménu singles, které považuji za nejvýznamnější fenomény, které „ohrožují“ dnešní podobu instituce manželství.

3.1. Projekt výzkumu

3.1.1. Cíl výzkumu

Jak jsem již nastínila výše, hlavním cílem tohoto výzkumu je rozpoznat pomocí výzkumné sondy postoje respondentů k instituci manželství a k některým novým vývojovým trendům v oblasti partnerského soužití a díky těmto zjištěním rozhodnout, zda je současná situace ve společnosti opravdu tak „horká“ (jak se domnívá řada odborníků na danou problematiku) a instituce manželství je opravdu v krizi a celkově na ústupu. Zaměřím se tedy zejména na srovnání názorů respondentů v různých věkových kategoriích a pokusím se zjistit, zda se názory mladé a starší generace na tyto jevy opravdu tak významně vzdalují. Dále budu tyto jevy zkoumat i v závislosti na rodinném stavu, vzdělání či místa trvalého bydliště respondentů a zjištěné výsledky samozřejmě porovnáám se stanovenými hypotézami.

3.1.2. Metodika sběru dat

Výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření (dotazník viz příloha). Metodu dotazníku jsem zvolila záměrně a to nejen pro její efektivitu, ale zejména

i pro fakt, že umožňuje postihnout větší počet jedinců a získat od nich informace v relativně krátkém čase a díky anonymitě jsem předpokládala větší ochotu respondentů odpovídat.

Výběr všech respondentů probíhal náhodně za pomoci metody „sněhové koule“. Dotazníky jsem rozšířila nejprve v okruhu svých rodinných příslušníků (zde jsem si provedla menší test funkčnosti dotazníku na malém vzorku respondentů) a po menší úpravě jsem dotazník začala šířit mezi své známe, spolužáky, spolupracovníky, sousedy, ... a ti ho šířili dál mezi své známe atd. Použila jsem jak tištěnou, tak elektronickou podobu dotazníku, přičemž úspěšnější byla rozhodně verze elektronická, která byla zasílána formou e-mailu. Zároveň jsem se snažila, aby respondenti pocházeli z různých věkových skupin a různých sociálních vrstev. Nakonec jsem mi povedlo dotazníkové šetření realizovat na vzoru 76 respondentů.

Každému z dotazovaných jsem tedy formou anonymního dotazníku položila celkem 9 otázek, které vyjadřovaly postoj k manželství a jiných novodobých trendům v oblasti párového soužití a samozřejmě také některé osobní údaje respondentů.

3.1.3. Stanovené hypotézy

H: Názory respondentů na manželství a nové trendy v oblasti partnerského soužití se liší v souvislosti s věkovou kategorií, do které jedinec náleží.

H1: Respondenti, mající rodinný stav uveden jako vdaná/ženatý, považují častěji instituci manželství za ideální formu párového soužití, než respondenti ostatních rodinných stavů.

H2: Respondenti starší 50ti let považují existenci potomků za důvod ke vstupu do manželství více, než generace mladší.

H3: Respondenti žijící v menších městech přisuzují instituci manželství větší důležitost, nežli respondenti žijící ve větších městech.

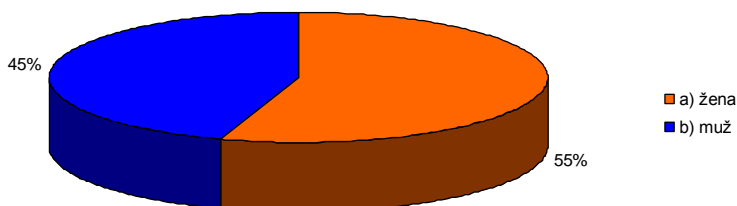
H4: Respondenti ve věkové skupině do 30 let vnímají nesezdané soužití ve větší míře jako ideální formu partnerství, nežli respondenti starší 30 let.

H5: Respondenti s vyšším stupněm vzdělání považují fenomén singles ve větší míře za ideální životní styl, nežli jedinci s nižším stupněm nejvyššího ukončeného vzdělání.

3.2. Výsledky výzkumu – základní rozdělení

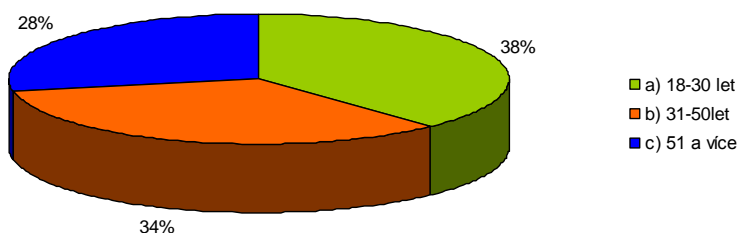
Konečný počet respondentů se nakonec vyšplhal na 76 dotazovaných, z čehož se z větší poloviny jednalo o ženy. Celkový počet byl tedy 42 dotázaných žen a 34 mužů.

Graf č. 1 - Pohlaví respondentů

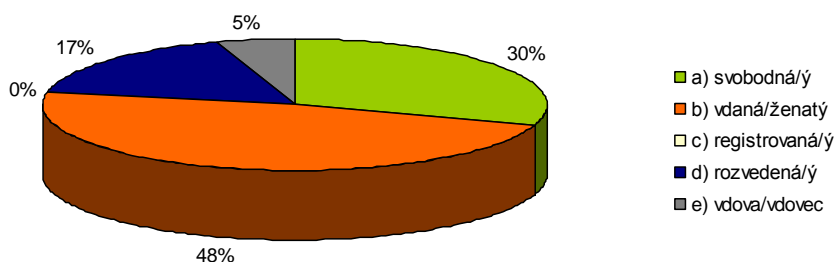
Z hlediska **věkové struktury** jsem respondenty rozdělila do tří skupin, z čehož nejvyšší zastoupení měla skupina respondentů od 18 do 30 let. Tuto skutečnost si vysvětluji logicky tak, že se v této věkové kategorii pohybují i já a mí vrstevníci (často s přístupem na internet, kde lze pohodlně a rychle dotazník vyplnit). Nicméně jsem získala odpovědi i od zástupců „starších“ generací, kdy z generace 31-50 let odpovědělo 26 respondentů a od generace padesátníků a více se mi podařilo získat odpovědi od celkem 21 respondentů.

Graf č. 2 - Věk respondentů

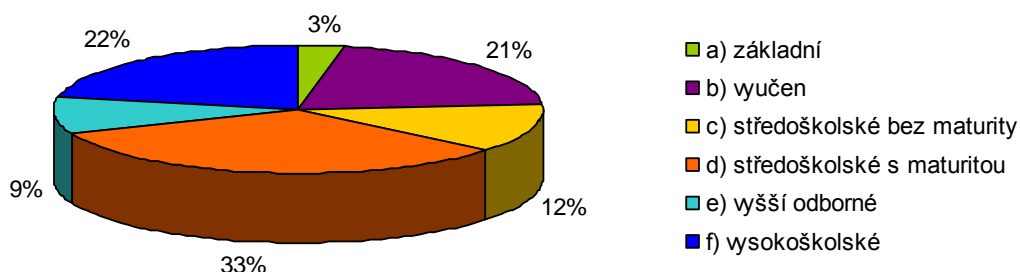
Dalším zkoumaným jevem byl u respondentů **rodinný stav**, kdy na dotazník odpovědělo celkem 23 respondentů svobodných, 36 ženatých/vdaných, 13 rozvedených a 4 ovdovělí. Do kategorie rodinný stav jsem s ohledem na téma práce zařadila i kolonku „registrovaný/registrovaná“, nicméně bezúspěšně, jelikož na takového respondenta jsem nenarazila.

Graf č. 3 - Rodinný stav respondentů

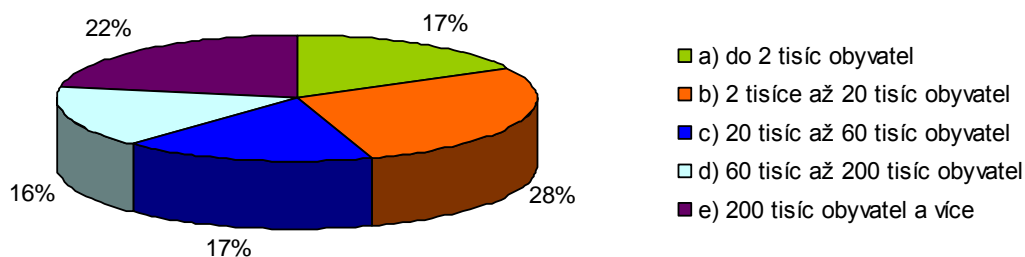
Další skupinou, do které jsem si respondenty potřebovala z výzkumného hlediska zařadit, byla kategorie **nejvyššího dokončeného vzdělání**. Největší počet dotazovaných (přesně 25 respondentů) zakroužkovalo možnost „středoškolské s maturitou“. S nejvyšším dokončeným základním vzděláním odpovídali na dotazník pouze 2 respondenti a vyučených bylo přesně 16. Více o těchto datech naznačuje níže uvedený graf.

Graf č. 4 - Nejvyšší ukončené vzdělání respondentů

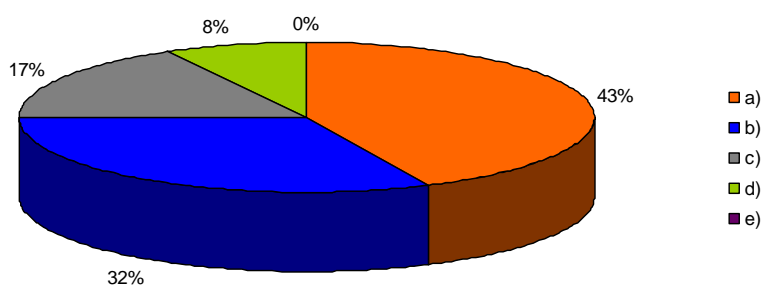
A poslední obecnou charakteristikou respondentů, kterou jsem zkoumala, byla velikost obce nebo města (dle počtu obyvatel) v níž respondenti trvale žijí. Nejvíce odpovědí se mi podařilo získat od respondentů žijících na maloměstě (odpovědělo 21 respondentů). To si vysvětluji opět tím, že v tomto okruhu lidí se nejčastěji pohybují. 17 respondentů trvale žije v městě, kde s nimi žije společně více jak 200 tisíc obyvatel a zbytek kategorií včetně malých obcí do 2 tisíc obyvatel mělo zastoupení shodně okolo 12 až 13 respondentů. Přesné zastoupení jednotlivých kategorií je dobře viditelné v grafu.

Graf č. 5 - Místo trvalého pobytu (dle počtu obyvatel)

Ovšem nyní se dostáváme již k významnějším zjištěním a to díky otázce, kde respondent měl uvést jeho názor na instituci manželství. Celkem 33 respondentů odpovědělo, že instituci manželství vnímají jako nejvhodnější formu párového života. Toho samého názoru, ovšem s tím rozdílem, že uznávají i jiné formy párového soužití, bylo 24 respondentů. 13 z dotazovaných uvedlo, že nevidí jako rozhodující fakt, v jaké formě párového života lidé žijí a jen 6 respondentů vidí instituci manželství jako „přežitek“ dnešní doby a nesouhlasí s ní.

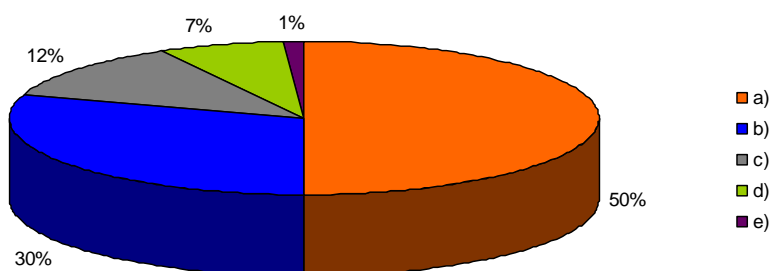
Graf č. 6 - Manželství jako nejvhodnější forma párového soužití

V otázce týkající se vstupu do manželství v případě existence potomků došlo z mého pohledu k překvapujícímu zjištění, jelikož je celkem 38 respondentů přesvědčeno, že je takzvaně „na místě“, když se dítě narodí do manželství. 23 respondentů je toho názoru, že je to rozhodně vhodnější, nicméně to nepokládá za rozhodující. Celkem 9 z dotázaných má názor takový, že to není vůbec rozhodující a jenom 5 respondentů

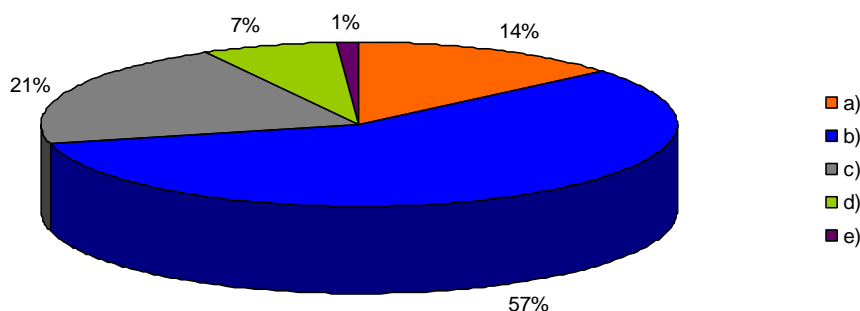
uvádí, že narození potomka není důvodem ke svatbě. Jeden dotázaný uvedl, že na danou problematiku nemá názor a tudíž neví co odpovědět.

Graf č. 7 - Vstup do manželství v případě existence potomků

V další otázce mě zajímal názor populace na nesezdaná soužití. 11 z dotázaných uvedlo, že nesezdané soužití uznává jako ideální formu partnerské koexistence. Zajímavé zjištění ovšem vzešlo z další možné odpovědi, jelikož valná většina (43 respondentů) vnímá nesezdané soužití pozitivně, nicméně ho chápe jako přechodnou fázi, která by měla vést k manželství. 16 respondentů to nevidí jako rozhodující a je jim jedno, v jaké formě partnerského soužití kdo žije. Vyhraněný názor má na nesezdané soužití ovšem celkem 5 respondentů, kteří s ním nesouhlasí a jsou zastánci manželství. Jeden dotázaný opět neměl vlastní názor na danou problematiku a uvedl, že neví.

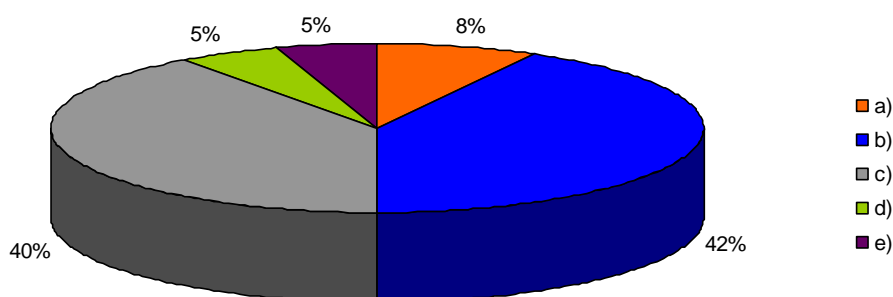
Graf č. 8 - Názor respondentů na nesezdaná soužití

A konečně poslední sledovanou hodnotou byl názor veřejnosti na fenomén singles a jednotlivce žijící tímto způsobem. Je zvláštní, že v celkovém výsledku nemá moc respondentů na singles vyhraněný názor a valná většina jich uvádí, že proto tomuto stylu

života nemají nic proti (32 respondentů) a nebo že je každého osobní věc, v jakém druhu partnerského soužití a jakým stylem žije (30 respondentů). Zastánců singles se mezi respondenty objevilo celkem 6 a ti tvrdí, že je to ideální forma životního stylu. Proti se vyjádřila jen čtveřice dotázaných a stejný počet respondentů na danou problematiku nemá názor a nebo nevěděli, co odpovědět.

Graf č. 9 - Názor respondentů na fenomén singles

Pokud bych měla shrnout dosavadní zjištění mého výzkumu a opravdu získaná data zjednodušit, tak nejčastějším „prototypem“ respondenta byla v mém výzkumu vdaná žena, středoškolačka, ve mladším až středním věku, žijící v menším městě, která manželství chápe jako nejvhodnější formu párového života. V případě, kdy dojde k existenci potomka považuje za vhodnější, když se dítě narodí do manželství. S podobou života v nesezdaném soužití souhlasí, nicméně tuto formu párového soužití chápe jako „předehru“ manželství. Fenomén singles jí nic neříká, ale v zásadě proti němu nic nemá.

Ovšem vyhodnocení výzkumu opravdu není tak jednoduché (jak se v předchozím odstavci může zdát) a tyto data samozřejmě nelze vykládat tímto způsobem. I proto se v další části zaměřím na pozorovaná data s ohledem na věk respondentů. K těmto účelům jsem si rozdělila respondenty do 3 věkových kategorií a budu pozorovat jejich postoje s ohledem na tento fakt.

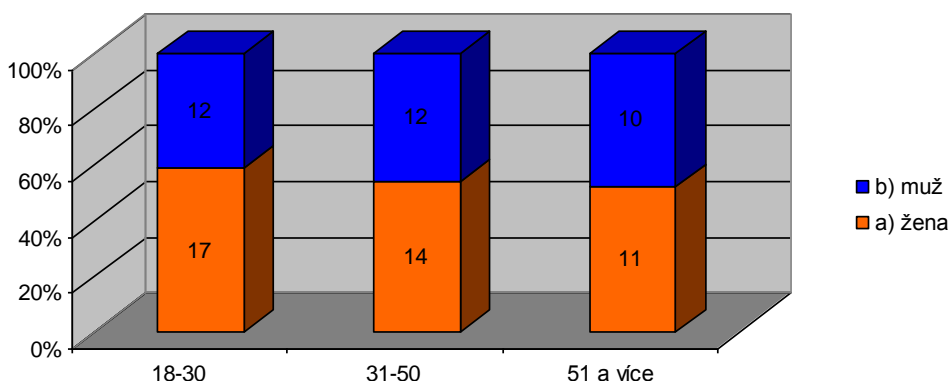

3.3. Výsledky výzkumu – rozdělení s ohledem na věkové skupiny

Jak již bylo řečeno, tato část práce bude věnována vyhodnocení dat s ohledem na věk (respektive zařazení do věkové kategorie) respondentů. Data jsem seřadila příslušným způsobem a u každé otázky převedla do grafu, kde je poměr jednotlivých odpovědí jasně zřetelný.

Pokud bychom se podrobně zaměřili na otázku týkající se pohlaví respondentů, tak nedojdeme k žádnému šokujícímu, ani pozoruhodnému zjištění. Proto pouze podotknu, že ve všech věkových kategoriích mezi respondenty nepatrně převažovali ženy. Je to myslím dáno především jejich větší ochotou vyplňovat dotazník a samozřejmě i jistou mírou náhody ve výběru respondentů. Více o této otázce není potřeba hovořit a můžeme se tedy přesunout na otázku další.

Graf č. 10 - Pohlaví respondentů (s ohledem na věkové kategorie)

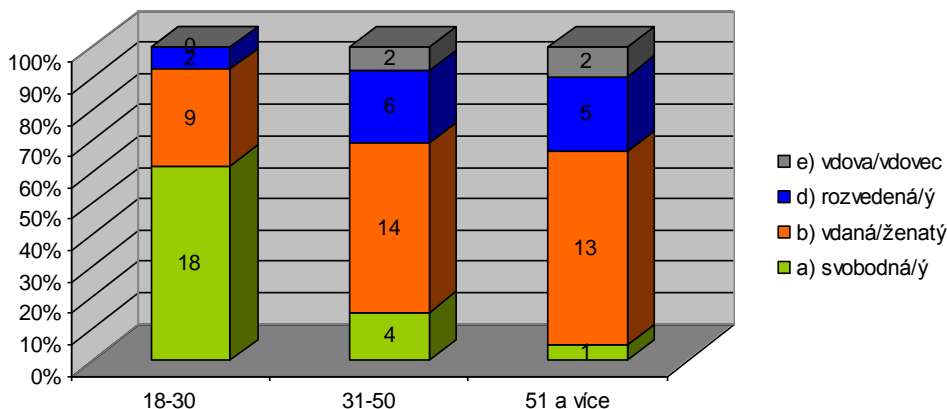

Ani v oblasti rodinného stavu není nad čím spekulovat. V nejmladší kategorii respondentů převažuje s 62% počet svobodných jedinců, druhé místo s 31% zaujímá rodinný stav vdaná/ženatý a dokonce se zde ve dvou případech (7%) objevil i stav rozvedená/ý.

Střední generace už tolika svobodnými neoplývá a svobodný jedinec se v této kategorii objevuje jen v 15%, ženatých či vdaných je zde nadpoloviční počet (54%) a počet rozvedených u této kategorie stoupl na 23%. Zbytek tvoří ovdovělí jedinci, kterých je v této kategorii 8%.

V nejstarší kategorii mezi respondenty patřilo 5% svobodných jedinců, 62% respondentů v této kategorii holduje stavu vdaná/ženatý, 24% je rozvedených a 10% ovdovělých.

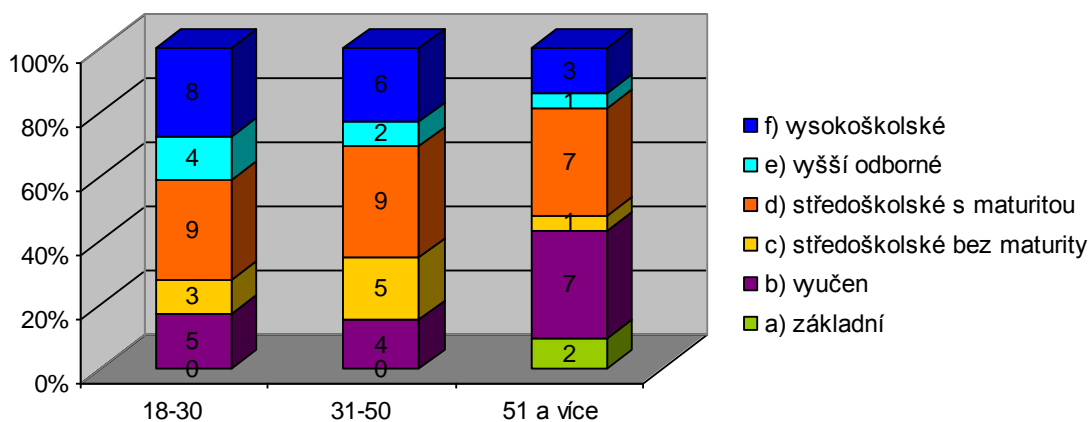
Graf č. 11 - Rodinný stav (s ohledem na věkové kategorie)

V oblasti vzdělání označilo z nejmladší kategorie respondentů za nejvyšší ukončené vzdělání středoškolské (ať už ukončené maturitou či ne) celkem 41% respondentů, vysokoškolské nebo vyšší odborné opět v součtu 41% respondentů a kategorii vyučen/a 18% respondentů.

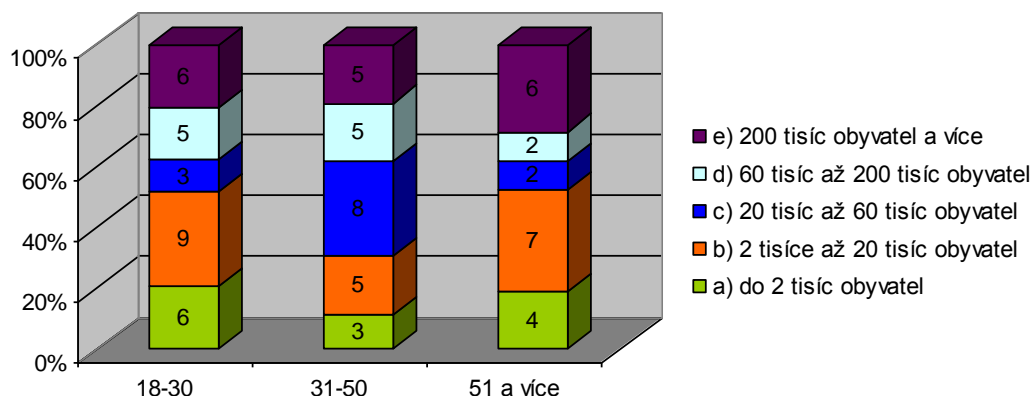
Ve středním věku se jednalo o respondenty s převážně středoškolským vzděláním. Jejich poměr byl 54%, vysoké a nebo vyšší odborné vzdělání zaznamenalo za nejvyšší ukončené v této kategorii 31% respondentů a vyučen/a bylo zbylých 15% respondentů.

Graf č. 12 - Nejvyšší ukončené vzdělání (s ohledem na věkové kategorie)

V otázce týkající se trvalého pobytu (počtu obyvatel v místě trvalého pobytu) rozhodně nenajdeme žádnou souvislost těchto zjištěných dat s věkovými kategoriemi respondentů. Tato otázka nám v budoucnu bude sloužit k testování hypotézy a nyní nemá cenu se danými výsledky zabírat. Jen pro zajímavost a pro celkovou jednotnost uvádím níže graf i s četnostmi odpovědí v jednotlivých věkových kategoriích, nicméně se domnívám, že není třeba dalšího komentáře.

Graf č. 13 - Místo trvalého pobytu, počet obyvatel (s ohledem na věkové kategorie)

Ovšem komentář si jistě zaslouží další otázka, v které měli respondenti zhodnotit svůj postoj k instituci manželství. V nejmladší kategorii jsou respondenti z 38 procent toho názoru, že manželství je ideální formou partnerského soužití, ovšem ani nic nenamítají proti ostatním formám. Celkem vysoké procento (přesně 31%) respondentů z nejmladší kategorie je přesvědčeno, že nezáleží na formě párového soužití v případě, když partnerům tato podoba vyhovuje. „Zastánců“ instituce manželství se v nejmladší kategorii respondentů vyskytovalo 28% a naopak „odpůrců“ jen 3%. Z výsledků lze tedy usuzovat, že mladí lidé ve 2/3 z celkového počtu respondentů instituci manželství rozhodně nezavrhují, ale zároveň (více jak z 1/3) ani nenamítají nic proti alternativním formám partnerského soužití. Za nevyhovující instituci považuje manželství jen jeden z respondentů v nejmladší generaci a vysoký podíl (téměř 1/3) respondentů uvedl, že nezáleží na formě partnerského soužití a je na každém z nás, jaká forma mu individuálně vyhovuje.

Ve střední věkové kategorii respondentů se výsledky markantně přiklání k tomu, že střední generace vnímá manželství jako nejvhodnější formu párového soužití. Taková

odpověď byla zaznamenána přesně u 50% respondentů. Stejným způsobem, akorát s tím rozdílem, že toleruje i jiné formy párového soužití, vnímá manželství 27% respondentů. Jako nevyhovující instituci vidí manželství ve střední kategorii celkem 8% respondentů a názor, že je výběr formy párového soužití takřka nedůležitý (v případě že dotyčným vyhovuje) sdílí zbylých 15% respondentů.

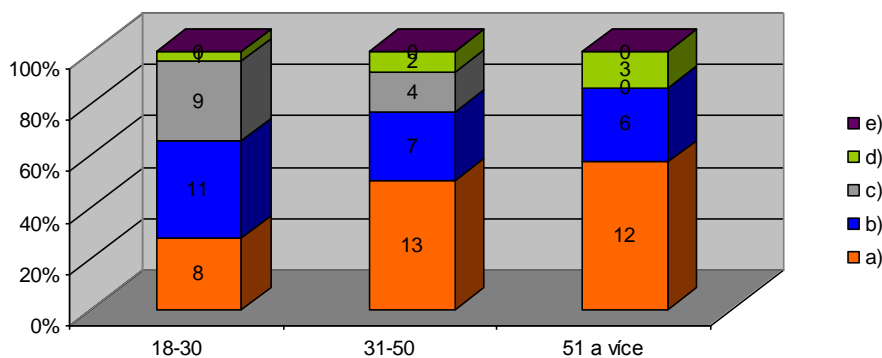
V nejstarší kategorii respondenti starší 51 let odpovídali následujícím způsobem. 57% je přesvědčeno o vhodnosti instituce manželství. To je zatím největší podíl „zastánců“. Nicméně tato věková kategorie má pravděpodobně nejvyhraněnější názory na tuto problematiku, jelikož si zde lze povšimnout i největšího počtu takzvaných „odpůrců“ manželství, kterých je zde celkem 14%. Zbytek respondentů (27%) vnímá instituci manželství jako nejvhodnější formu párového soužití, avšak nic nenamítá ani k ostatním alternativním formám.

Jak se dalo očekávat, z rozboru dat vyplynulo, že nejpozitivněji vnímá instituci manželství a zastává se jí spíše starší generace. U nejmladší věkové kategorie je zřetelná větší míra tolerance k jiným alternativním formám párového soužití. Jednotlivé odpovědi jsem pro přehlednost shrnula v níže uvedené tabulce a grafu.

Tabulka č.3 – Postoje respondentů k instituci manželství s ohledem na věkové kategorie

Je podle Vás v dnešní době manželství tou nejvhodnější formou párového života?	18-30	31-50	51 +
a) Ano rozhodně souhlasím.	28%	50%	57%
b) Ano souhlasím, ale zároveň nemám nic proti ostatním formám jako je nesezdané soužití atd.	38%	27%	29%
c) Je jedno, v jaké formě párového života lidé žijí, hlavně že jim vyhovuje a jsou šťastní.	31%	15%	0%
d) Ne souhlasím, manželství je v dnešní době nevyhovující institucí.	3%	8%	14%
e) Nevím, nemám na to názor.	0%	0%	0%

Graf č. 14 - Názory na manželství (s ohledem na věkové kategorie)

V otázce následující, kde respondenti vyjadřovali svůj postoj k problematice manželství vzhledem k existenci potomků, došlo k nepřehlédnutelnému posunu postojů respondentů vzhledem k instituci manželství. Situaci, kdy se dítě narodí do manželství vnímá jako vhodnější v nejmladší věkové kategorii celkem 38% respondentů. Jako méně rozhodující (ale důležitý) fakt tuto situaci vnímá 31% respondentů a jako nedůležitý (kdy nezáleží na formě partnerského soužití, ve kterém se dítě narodí) celkem 24% respondentů. Jen 7% respondentů se domnívá, že narození potomka není důvodem ke svatbě.

S ohledem na statistiky, kdy se stále více dětí rodí mimo manželství se neubráním konstatování, že rozdíl mezi skutečností a názory mladých lidí je zřetelný. Může to být způsobeno tím, že většina respondentů v tomto věku stále potomka nemá a nebo skutečností, že ačkoliv již potomka mají a oni sami do manželství nevstoupili, považují to za názorově správný postup.

Ve střední věkové kategorii se více jak $\frac{1}{2}$ respondentů (57%) přiklonila k názoru, že pro narození potomka je instituce manželství nejvhodnější formou párového soužití. Jako netoliko rozhodující (ale přesto důležitý) fakt tuto situaci vidí 27% respondentů. Celých 8% respondentů je toho názoru, že není důležité, do jaké formy párového života se dítě narodí a stejný počet respondentů narození potomka nevnímá vůbec jako důvod k uzavření sňatku.

Ve starší věkové kategorii je také zřetelný většinový postoj, kdy více jak $\frac{1}{2}$ respondentů (57%) zastává názor, že je vhodnější, když se dítě narodí páru, který žije v manželství. 33% respondentů nejstarší věkové kategorie je přesvědčeno, že je tato situace vhodnější, ale nepovažuje to za tolik rozhodující. Pouhých 5% dotázaných tvrdí, že narození dítěte není důvodem ke sňatku a stejný počet respondentů na danou situaci nemá vyhraněný názor.

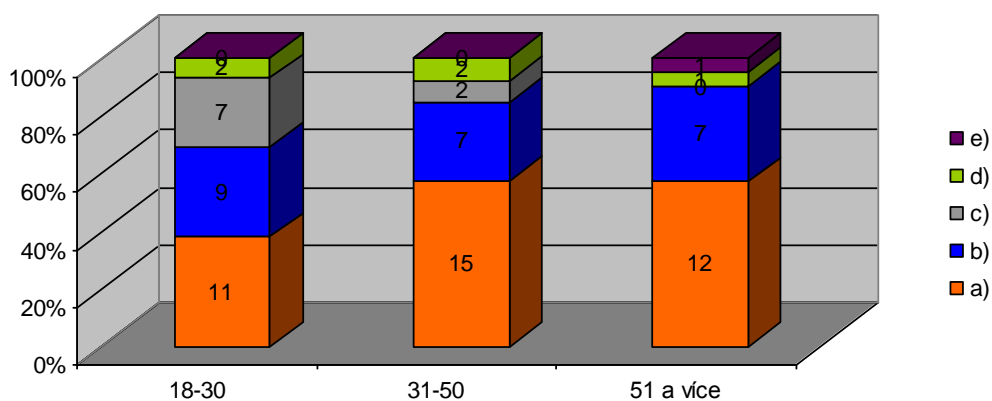
Jak jsem již výše zmínila, názory všech respondentů neodpovídají mému očekávání, nicméně jak jsem již výše nastínila, bude to pravděpodobně tím, že jde jen o postoje k těmto faktům a proto vyjadřují jen to, co respondenti považují za správné a to se v zásadě nemusí rovnat tomu, co opravdu činí. V principu lze tedy situaci shrnout tak, že většina respondentů považuje za vhodnější situaci, kdy se dítě narodí do manželství, čili z jejich pohledu důležitost manželství stoupá s ohledem na existenci potomka.

Pro přehlednost jsem opět všechna zjištěná data zaznamenala do tabulky a shrnula je i v grafu.

Tabulka č.4 – Postoje respondentů k instituci manželství v závislosti na existenci potomků (s ohledem na věkové kategorie)

	18-30	31-50	51 +
Mají dva lidé vstoupit do manželství v případě, když čekají vlastního potomka?			
a) Ano, souhlasím. Je rozhodně vhodnější, když se dítě narodí do manželství.	38%	57%	57%
b) Ano souhlasím, ale není to tolik rozhodující fakt.	31%	27%	33%
c) Je to úplně jedno. Na tom, zda uzavřou svatbu, vcelku nezáleží.	24%	8%	0%
d) Nesouhlasím. Pokud svatbu neplánovali, tak narození potomka rozhodně není důvodem ke svatbě.	7%	8%	5%
e) Nevím, nemám na to názor.	0%	0%	5%

Graf č. 15 - Důležitost manželství v závislosti na potomcích (s ohledem na věkové kategorie)

V následující otázce se pokusím shrnout postoje respondentů k jedné z nejčastějších forem alternativního párového soužití – postoje k nesezdaným soužitím. Respondenty jsem si opět rozdělila do věkových kategorií a sledovala jsem jejich názory vzhledem k tomuto faktu. Nejmladší generace se ukázala jako nejvíce tolerantní vůči tomuto druhu soužití, jelikož 21% respondentů vyjádřilo plnou podporu a nesezdané soužití uvedlo jako ideální formu párového soužití. 45% respondentů nesezdané soužití chápe pouze jako „předebru“ k manželství, 24 % respondentů neupřednostňuje v tomto ohledu žádnou formu partnerského soužití, 7% respondentů je naopak zastáncem klasického modelu manželství a 3% respondentů na danou situaci nemají vymezen názor.

Ze střední generace nesezdané soužití jako ideální formu párového života vidí již jen 8% dotazovaných a více než 1/2 respondentů (58%) sice s tímto fenoménem souhlasí, ale nahlíží na něj pouze jako na krátkodobou záležitost (kde mají mladí lidé možnost

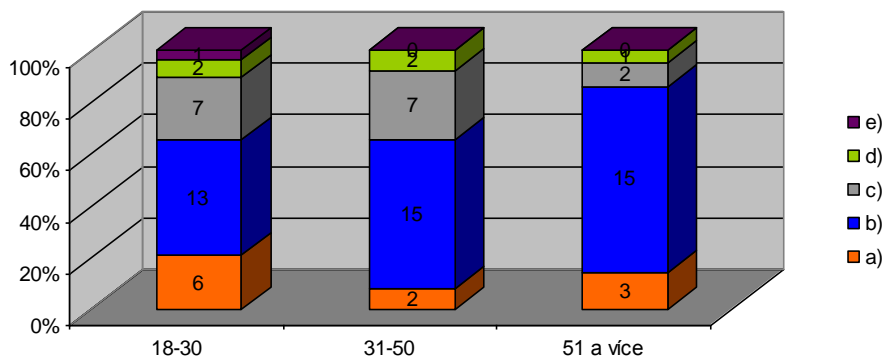
se navzájem poznat) a která zpravidla předchází manželství. 26% respondentů nepovažuje za určující žádnou formu párového soužití a tvrdí, že je to celkem jedno a ať si každý žije tak, jak uzná za vhodné. Čistý nesouhlas s nesezdaným soužitím vyjádřilo jen 8% respondentů a uvádí, že jsou zastánci klasické formy manželství.

V poslední věkové kategorii dotazovaní ze 14% uváděli, že vnímají nesezdané soužití jako ideální formu párové koexistence. Toto číslo mě celkem překvapilo (zdálo se mi oproti předešlé generaci vysoké) a jediné vysvětlení, které mě napadá je, že je to čistě náhodné zjištění, kterému nemusíme přikládat důležitost a nebo je důvodem fakt, že (dle předchozího zjištění) v této kategorii stoupá procentuelní zastoupení rozvedených a ovdovělých osob, kteří po rozvodu či ztrátě partnera často volí „volnější“ způsob života a s dalším partnerem žijí v nesezdaném soužití. Nicméně si o tom nedovolím více spekulovat, protože vzorek respondentů je pro tento závěr velmi nedostačující. 71% respondentů sice s formou života v nesezdaném soužití souhlasí, ale nahlíží na ni pouze jako na krátkodobou záležitost, která by měla v ideálním případě předcházet manželství. Pouze 10% respondentů uvádí, že je celkem nerozhodující, v jaké formě párového soužití žijeme a považuje to za individuální volbu každého jednotlivce. Odpůrců neseznaných soužití a zároveň zastánců instituce manželství se v této věkové kategorii objevilo jen 5%.

Tabulka č.5 – Názory respondentů na nesezdané soužití s ohledem na věkové kategorie

Jaký je Váš názor na nesezdané soužití?	18-30	31-50	51 +
a) Souhlasím s ním, je to ideální forma partnerského soužití.	21%	8%	14%
b) Vesměs s ním souhlasím, ale po tom, co se partneři navzájem „otestují“ by měli uzavřít manželství.	45%	58%	71%
c) Je to celkem jedno, ať si každý žije, jak uzná za vhodné	24%	26%	10%
d) Nesouhlasím, jsem zastáncem manželství	7%	8%	5%
e) Nevím, nemám na to názor.	3%	0%	0%

Graf č. 16 - Názory na nesezdaná soužití (s ohledem na věkové kategorie)

A konečně se dostáváme k poslední otázce, kde dotazovaní vyjádřili své postoje k problematice singles. V nejmladší kategorii respondentů se s tímto životním stylem pravděpodobně ztotožňuje celkem 11% respondentů a výslovně ho považuje za ideální způsob života. Za ideální ho nepovažuje, ale zároveň proti němu nic nenamítá celkem 31% dotazovaných. Jako individuální a svobodnou volbu každého jedince singles vnímá skoro ½ dotazovaných (48%) a zásadně s tímto životním stylem nesouhlasí jen 3% respondentů.

Ve věkovém rozmezí 31 až 50 let spatřuje singles jako ideální životní styl celkem 8% z dotázaných. 46% dotázaných tento způsob života nepovažuje za ideální, nicméně ho respektuje. Třetina respondentů (34%) je toho názoru, že výběr životního stylu je každého věc, 8% dotázaných s tímto životním stylem nesouhlasí a 4% respondentů uvádí odpověď – nevím, nemám na to názor.

Respondenti z nejstarší věkové kategorie mají na danou situaci podobný názor a singles jako ideální životní styl uvádí celkem 5% z dotázaných. Celá ½ dotázaných (52%) způsob života singles nepovažuje za ideální, nicméně ho respektuje. Třetina respondentů (33%) je toho názoru, že výběr životního stylu je individuální volbou každého jednotlivce, 5% dotázaných s tímto životním stylem nesouhlasí a 5% respondentů nezaujímá k této problematice žádné stanovisko.

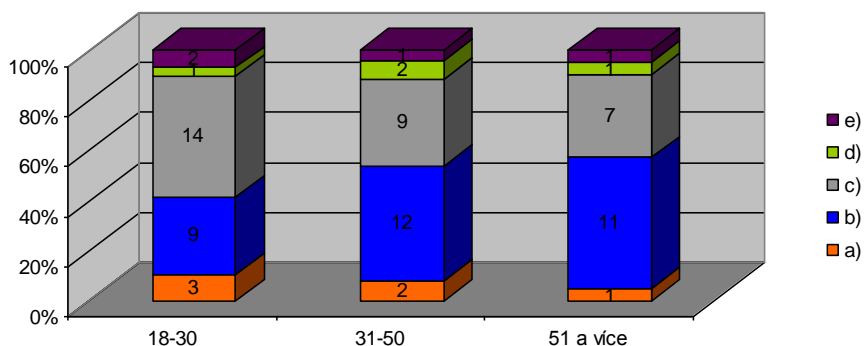
Jak je vidět, tento fenomén ve společnosti nemá významný podíl zastánců a rozhodně ani odpůrců. Dalo by se říci, že je „bližší“ mladším generacím, nicméně celkově k němu společnost přihlíží jako ke stylu života, proti kterému nic nenamítá. V postojích respondentů má značnou váhu i názor, že u jednotlivce není rozhodující styl partnerského soužití a je na každém, jakou „cestu“ si individuálně zvolí. Pro přehlednost jsem znovu veškerá výše zmíněná data zaznamenala do tabulky a shrnula je opět v grafu.

Tabulka č.6 – Názory respondentů na fenomén singles s ohledem na věkové kategorie

Jaký je Váš názor na lidi žijící singles?	18-30	31-50	51 +
a) Souhlasím s tímto stylem života, je to ideální způsob života.	11%	8%	5%
b) Nezdá se mi sice ideální, ale nic proti tomuto stylu života nemám.	31%	46%	52%
c) Je to vcelku jedno, ať si každý žije tak, jak mu to vyhovuje.	48%	34%	33%
d) Nesouhlasím s ním.	3%	8%	5%
e) Nevím, nemám na to názor.	7%	4%	5%

Graf č. 17 - Názory na fenomén singles (s ohledem na věkové kategorie)

Na tomto místě bych ráda shrnula dosavadní zjištění a komplexně porovnála získaná data s ohledem na věk (respektive zařazení do věkové kategorie) respondentů. Co se týče vnímání instituce manželství, tak 28% respondentů z věkové kategorie 18 až 30 let vnímá manželství jako nejvhodnější formu párového soužití. Ve věkové kategorii od 31 do 50 let má stejný názor 50% respondentů a v generaci starší 51 let je stejného názoru dokonce ještě o 7% více dotazovaných. Z rozboru dat tedy jednoznačně vyplynulo, že nejpozitivněji vnímá instituci manželství a zastává se jí spíše starší generace. U nejmladší věkové kategorie je v dalších odpovědích na tuto otázku zřetelná větší míra tolerance k jiným alternativním formám párového soužití.

Podobně markantní výsledek je zřejmý i u názorů respondentů v případě uzavření manželství, kdy pár čeká vlastního potomka. Z věkové kategorie od 18 do 30 let 38% respondentů vyhodnotilo za nejvhodnější řešení, aby pár vstoupil do manželství. Ovšem v generaci od 31 do 50 tento názor sdílí celých 57% a ve věkové kategorii nad 51 let též 57% dotazovaných. V principu lze tedy situaci shrnout tak, že většina respondentů považuje za vhodnější situaci, kdy se dítě narodí do manželství, čili z jejich pohledu důležitost manželství stoupá s ohledem na existenci potomka. Procentuálně nejnižší podíl je zastoupen opět v nejmladší kategorii a v obou zbývajících kategoriích je procentuální podíl zastánců tohoto názoru takřka vyrovnán.

Naopak 21% respondentů z nejmladší věkové kategorie vidí ideální formu partnerského soužití v nesezdaném soužití. Ve věkové kategorii od 31 do 50 let už tento postoj sdílí jen 8% respondentů a v generaci nad 51 let celých 14% dotazovaných.

Názory na životní styl singles se v rámci věkových kategorií nikterak výrazně neliší. Za ideální životní styl ho považuje 11% respondentů z nejmladší věkové kategorie, 8% dotazovaných z věkové kategorie od 31 do 50 let a pouze 5% respondentů starších 51 let. Jak je vidět, tento fenomén ve společnosti nemá významný podíl zastánců a rozhodně ani odpůrců. Dalo by se říci, že je „bližší“ mladším generacím, nicméně celkově k němu společnost přihlíží jako ke stylu života, proti kterému nic nenamítá.

Celkově lze situaci obecně shrnout a opravdu usoudit, že názory respondentů na manželství a nové trendy v oblasti partnerského soužití se liší v souvislosti s věkovou kategorií, do které jedinec náleží. Ovšem více podrobností o této problematice nám jistě prozradí i srovnání těchto dat s ohledem na pracovní hypotézy.

3.4. Vyhodnocení pracovních hypotéz

- **Hypotéza č. 1. - Respondenti, mající rodinný stav uveden jako vdaná/ženatý, považují častěji instituci manželství za ideální formu párového soužití, než respondenti ostatních rodinných stavů.**

Na tomto místě tedy budu hledat souvislosti v postojích respondentů. Abych vyhodnotila výše uvedenou hypotézu, budu se muset vrátit k hodnotám již zmiňovaným. Celkem se výzkumné sondy zúčastnilo 76 respondentů, z nichž 23 bylo svobodných, 36 vdaných/ženatých, žádný z nich nebyl registrován, 13 respondentů bylo rozvedených a 4 ovdovělí.

V rámci této hypotézy budu tedy hledat souvislost rodinného stavu respondenta s jeho postoji k instituci manželství. Tato postoje jsem zjišťovala pomocí otázky číslo 6.

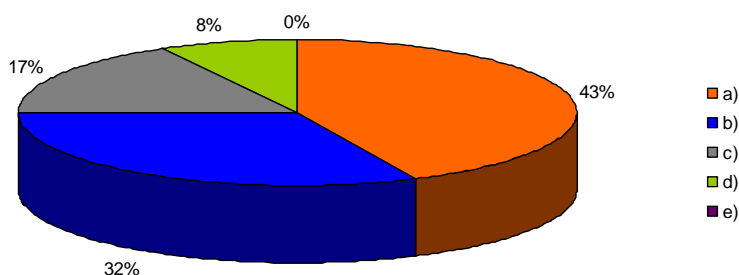
Je podle Vás v dnešní době manželství tou nejvhodnější formou párového života?

- a) Ano rozhodně souhlasím.
- b) Ano souhlasím, ale zároveň nemám nic proti ostatním formám jako je nesezdané soužití atd.
- c) Je jedno, v jaké formě párového života lidé žijí, hlavně že jim vyhovuje a jsou šťastní.
- d) Ne souhlasím, manželství je v dnešní době nevyhovující institucí.
- e) Nevím, nemám na to názor.

Postoje všech respondentů k dané problematice zobrazuje níže uvedený graf. Celkem 33 respondentů odpovědělo, že instituci manželství vnímají jako nejvhodnější formu párového života. Toho samého názoru, ovšem s tím rozdílem, že uznávají i jiné

formy párového soužití, bylo 24 respondentů. 13 z dotazovaných uvedlo, že nevidí jako rozhodující fakt, v jaké formě párového života lidé žijí a jen 6 respondentů vidí instituci manželství jako „přežitek“ dnešní doby a nesouhlasí s ní. Postoje respondentů jsou procentuálně znázorněny v grafu.

Graf č. 6 - Manželství jako nejvhodnější forma párového soužití

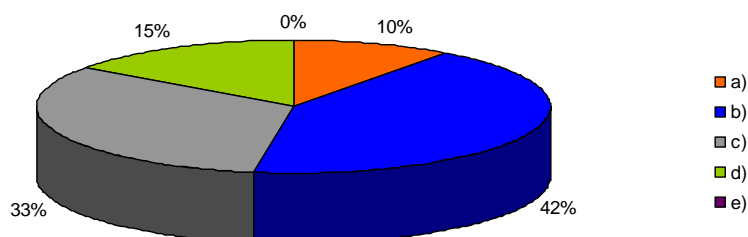

[graf upřesněn v kapitole 3.2.]

Ovšem k účelům ověření této hypotézy si respondenty rozdělím na dvě skupiny: vdaná/ženatý (48% respondentů) a ostatní (52% respondentů) a porovnám jejich odpovědi s ohledem na jejich rodinný stav.

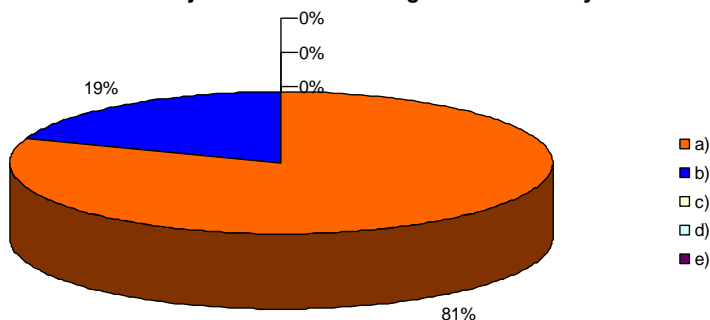
Nejprve se zaměřím na výsledky v kategorii respondentů, která obsahovala respondenty svobodné, rozvedené a ovdovělé. V této kategorii instituci manželství jako ideální formu párového života vnímá celkem 10% respondentů. Celkem 42% respondentů v této kategorii instituci manželství vnímá jako ideální formu párového soužití, avšak ani nic nenamítá proti ostatním alternativám. Třetina respondentů (33%) je toho názoru, že prakticky nezáleží na formě párového soužití a připisuje tomuto faktu individuální charakter a 15% respondentů hodnotí manželství takřka jako přežitek a hodnotí ho jako nevyhovující instituci.

Graf č. 18 - Postoje k manželství ve všech kategoriích kromě manželství

V kategorii respondentů mající rodinný stav vdaná/ženatý došlo k překvapivým výsledkům, kdy celá tato skupina zaujímá k instituci manželství takřka vyhraněný názor. Celých 81% respondentů uvádí, že instituci manželství chápe jako ideální formu partnerského soužití. Zbylých 19% respondentů je po podobného názoru akorát s tím rozdílem, že kromě instituce manželství jsou schopni respektovat i ostatní formy párového soužití.

Graf č. 19 - Postoje k manželství v kategorii vdaná/ženatý

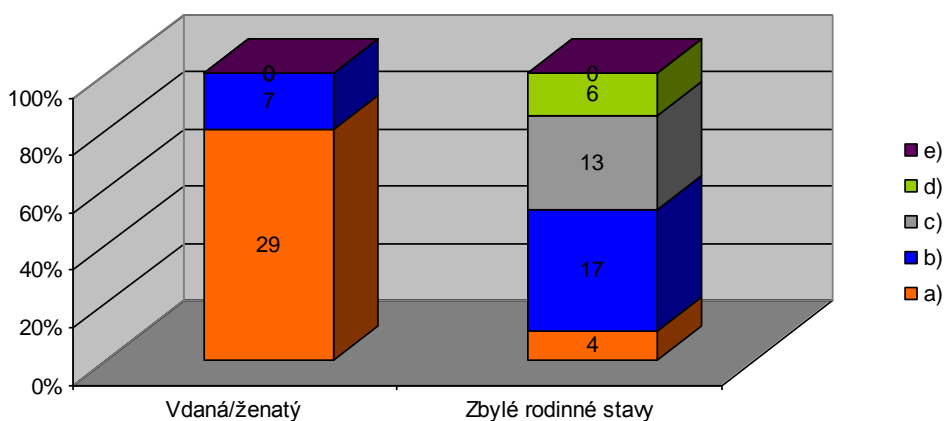

Všechna výše uvedená data jsou zaznamenána v tabulce a zároveň pro přehlednost shrnuta i v grafu.

Tabulka č.7 – Shrnutí hypotézy č. 1

Je podle Vás v dnešní době manželství tou nejvhodnější formou párového života?	Vdaná/ženatý	Ostatní
a) Ano rozhodně souhlasím.	81%	10%
b) Ano souhlasím, ale zároveň nemám nic proti ostatním formám jako je nesezdané soužití atd.	19%	43%
c) Je jedno, v jaké formě párového života lidé žijí, hlavně že jim vyhovuje a jsou šťastní.	0%	32%
d) Ne souhlasím, manželství je v dnešní době nevyhovující institucí.	0%	15%
e) Nevím, nemám na to názor.	0%	0%

Graf č. 20 - Shrnutí hypotézy č. 1

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že mohu potvrdit fakt, že respondenti mající rodinný stav uveden jako vdaná/ženatý, považují častěji instituci manželství za ideální formu párového soužití, než respondenti ostatních rodinných stavů. Tato hypotéza byla jednoznačně **potvrzena**.

- **Hypotéza č. 2. - Respondenti starší 50ti let považují existenci potomků za důvod ke vstupu do manželství více, než generace mladší.**

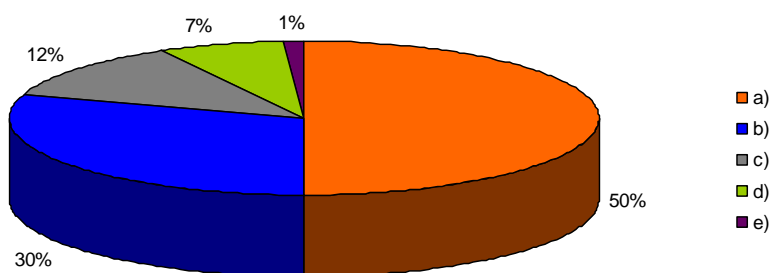
Ve spojitosti s touto hypotézou se pokusím prověřit souvislosti v postojích respondentů v závislosti na jejich věku. Budu se tedy muset opět vrátit k rozdělení respondentů na věkové kategorie, kdy se výzkumu zúčastnilo celkem 76 respondentů, z nichž 21 pocházelo z věkové kategorie nad 50 let (=kategorie 51 let a více). Postoje respondentů této věkové kategorie budu porovnávat s názory všech mladších respondentů a pokusím se najít souvislost mezi věkem respondentů jejich postoji, které jsem zjišťovala v otázce číslo 7, která měla následující znění:

Mají dva lidé vstoupit do manželství v případě, když čekají vlastního potomka?

- a) Ano, souhlasím. Je rozhodně vhodnější, když se dítě narodí do manželství.
- b) Ano souhlasím, ale není to tolik rozhodující fakt.
- c) Je to úplně jedno. Na tom, zda uzavřou svatbu, vcelku nezáleží.
- d) Nesouhlasím. Pokud svatbu neplánovali, tak narození potomka rozhodně není důvodem ke svatbě.
- e) Nevím, nemám na to názor.

V otázce týkající se vstupu do manželství v případě existence potomků bylo z celkového počtu dotázaných celkem 38 respondentů toho názoru, že je takzvaně „na místě“, když se dítě narodí do manželství. 23 respondentů se přiklonilo k variantě, že je to rozhodně vhodnější, nicméně to nepokládá za rozhodující. Celkem 9 z dotázaných uvádí, že to není vůbec rozhodující a jenom 5 respondentů nepovažuje narození potomka za důvod ke svatbě. Jeden dotázaný uvedl, že na danou problematiku nemá názor a tudíž neví co odpovědět.

Graf č. 7 - Vstup do manželství v případě existence potomků

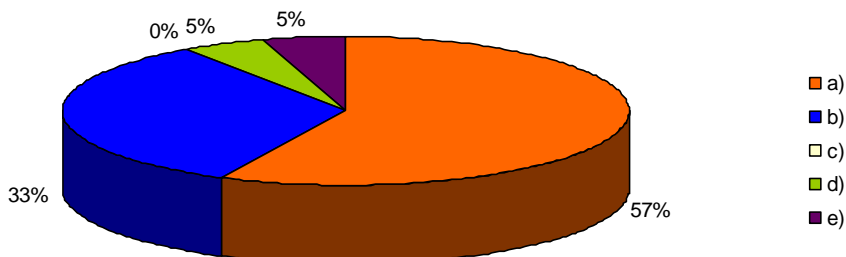

[graf upřesněn v kap. 3.2.]

K účelům ověření této hypotézy si respondenty rozdělím na již zmíněné věkové kategorie a postoje respondentů věkové kategorie „51 let a více“ budu porovnávat s názory všech ostatních respondentů.

Respondenti ve věku vyšším než 50 let evidentně zastávají názor, že je vhodnější, když se dítě narodí páru, který žije v manželství. V této věkové kategorii se k této odpovědi přiklonilo více jak $\frac{1}{2}$ respondentů (57%). Celkem 33% respondentů v této věkové kategorii je přesvědčeno, že situace, kdy se dítě narodí do manželství je rozhodně vhodnější, ale nepovažuje to za tolik rozhodující. Pouhých 5% dotázaných tvrdí, že narození dítěte není důvodem ke sňatku a stejný počet respondentů na danou situaci nemá vyhraněný názor.

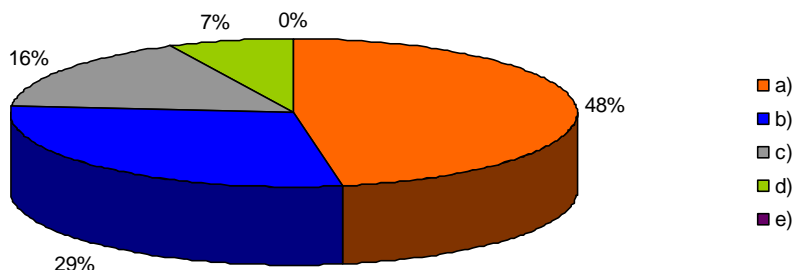
Graf č. 21 - Názory respondentů na vznik manželství v případě existence potomků ve věkové kategorii 51 a více let

V ostatních věkových kategoriích je situace, kdy se dítě narodí do manželství vnímána jako rozhodně vhodnější u 47% respondentů. Jako méně rozhodující (ale důležitý) fakt tuto situaci vnímá 29% respondentů a jako nedůležitý (kdy nezáleží na formě

partnerského soužití, ve kterém se dítě narodí) celkem 17% respondentů. Zbýlých 7% respondentů se domnívá, že narození potomka není důvodem ke svatbě.

Graf č. 22 - Názory respondentů na vznik manželství v případě existence potomků v ostatních věkových kategoriích

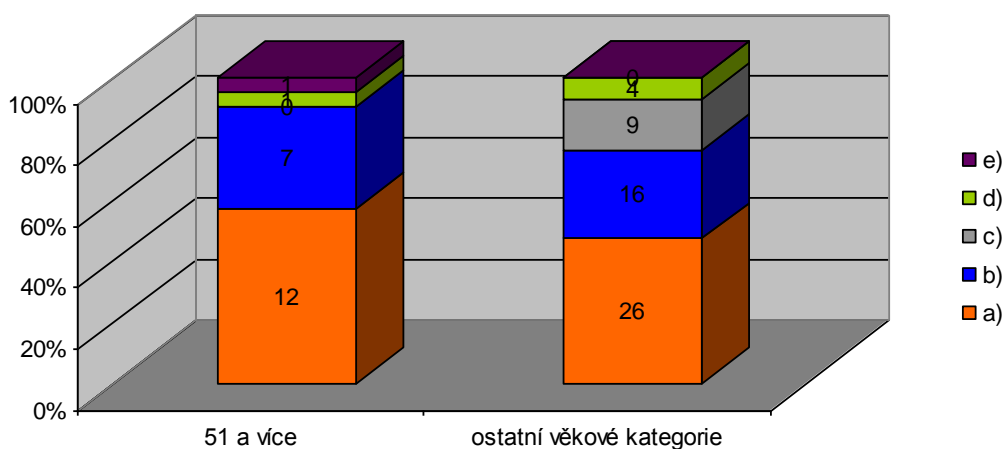

Všechna výše uvedená data jsem zaznamenala do tabulky a zároveň je pro přehlednost a možnost porovnání shrnula opět v grafu.

Tabulka č.8 – Shrnutí hypotézy č. 2

Mají dva lidé vstoupit do manželství v případě, když čekají vlastního potomka?	51 a více	Ostatní
a) Ano, souhlasím. Je rozhodně vhodnější, když se dítě narodí do manželství.	57%	47%
b) Ano souhlasím, ale není to tolik rozhodující fakt.	33%	29%
c) Je to úplně jedno. Na tom, zda uzavřou svatbu, vcelku nezáleží.	0%	17%
d) Nesouhlasím. Pokud svatbu neplánovali, tak narození potomka rozhodně není důvodem ke svatbě.	5%	7%
e) Nevím, nemám na to názor.	5%	0%

Graf č. 23 - Shrnutí hypotézy č. 2

Když jsem na začátku práce stanovovala tuto hypotézu, že respondenti starší 50ti let považují existenci potomků za důvod ke vstupu do manželství více, než generace mladší, tak jsem ani nedoufala v to, že výsledky budou natolik „těsné“. Předpokládala jsem, že postoje mladší generace budou významně odlišné. Nicméně z výše uvedeného jasně vyplývá, že respondenti starší 50ti let opravdu považují za více vhodnější (oproti ostatním respondentům), když se dítě narodí do manželství, proto mi nezbývá nic jiného, než konstatovat, že hypotéza byla **potvrzena**.

- **Hypotéza č. 3. - Respondenti žijící v menších městech přisuzují instituci manželství větší důležitost, nežli respondenti žijící ve větších městech.**

V rámci třetí hypotézy se budu pokoušet objevit souvislost mezi bydlištěm respondentů (respektive velikostí trvalého bydliště co do počtu obyvatel) s jejich postoji k instituci manželství. Tyto postoje jsem opět zjišťovala pomocí otázky číslo 6.

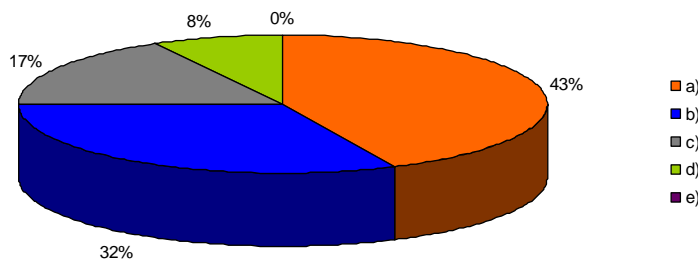
Je podle Vás v dnešní době manželství tou nejvhodnější formou párového života?

- a) Ano rozhodně souhlasím.
- b) Ano souhlasím, ale zároveň nemám nic proti ostatním formám jako je nesezdané soužití atd.
- c) Je jedno, v jaké formě párového života lidé žijí, hlavně že jim vyhovuje a jsou šťastní.
- d) Ne souhlasím, manželství je v dnešní době nevyhovující institucí.
- e) Nevím, nemám na to názor.

Postoje všech respondentů k dané problematice znovu zobrazuje níže uvedený graf. Celkem 33 respondentů odpovědělo, že instituci manželství vnímají jako nejvhodnější formu párového života. Toho samého názoru, ovšem s tím rozdílem, že uznávají i jiné formy párového soužití, bylo 24 respondentů. 13 z dotazovaných uvedlo, že nevidí jako rozhodující fakt, v jaké formě párového života lidé žijí a jen 6 respondentů vidí instituci manželství jako „přežitek“ dnešní doby a nesouhlasí s ní. Postoje respondentů jsou procentuálně znázorněny v grafu.

Graf č. 6 - Manželství jako nejvhodnější forma párového soužití

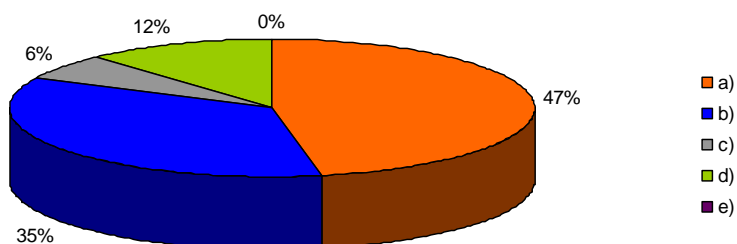

[graf upřesněn v kapitole 3.2.]

K účelům ověření této hypotézy si respondenty rozdělím na dvě skupiny a to dle počtu obyvatel v místě jejich trvalého pobytu. První skupina bude tvořena respondenty, jejichž trvalé bydliště je tvořeno nanejvýš 20 tisíci obyvateli. Názory těchto respondentů budu porovnávat s postoji všech ostatních dotazovaných jedinců.

Ve skupině respondentů s trvalým bydlištěm ve městě (či vesnici) do 20 tisíc obyvatel je 47% dotazovaných toho názoru, že manželství je tou nejvhodnější formou párového soužití. Podobného názoru, akorát s tím rozdílem, že se nebrání ani jiným formám partnerského soužití, je celkem 32% respondentů v této kategorii. 6% respondentů uvedlo, že nevidí jako rozhodující fakt, v jaké formě párového života lidé žijí a celkem 12% respondentů vidí instituci manželství jako „přežitek“ dnešní doby a nesouhlasí s ní. Postoje respondentů v této kategorii jsou opět procentuálně znázorněny v níže uvedeném grafu.

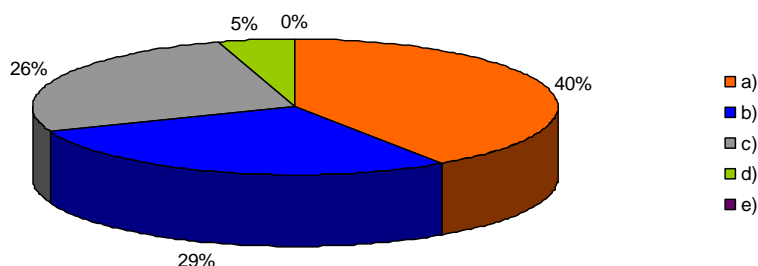
Graf č. 24 - Postoje k manželství zkoumané u respondentů s trvalým bydlištěm do 20 tis. obyv.

Ve druhé skupině respondentů (s trvalým bydlištěm ve městech s celkovým počtem obyvatel nad 20 tisíc) uvedlo celkem 40% dotazovaných názor, že manželství je tou nejvhodnější formou párového soužití. 29% respondentů vnímá instituci manželství také

jako nevhodnější formu, avšak nevadí mu ani jiné alternativní formy partnerského soužití. 26% respondentů uvedlo, že nevidí jako rozhodující fakt, v jaké formě párového života lidé žijí (zde je patrná větší míra tolerance, oproti lidem žijícím v menších městech) a jen 5% respondentů této kategorie vidí manželství jako nevyhovující instituci. Postoje respondentů v této kategorii jsem opět znázornila v grafu.

Graf č. 25 - Postoje k manželství zkoumané u respondentů s trvalým bydlištěm nad 20 tis. obyv.

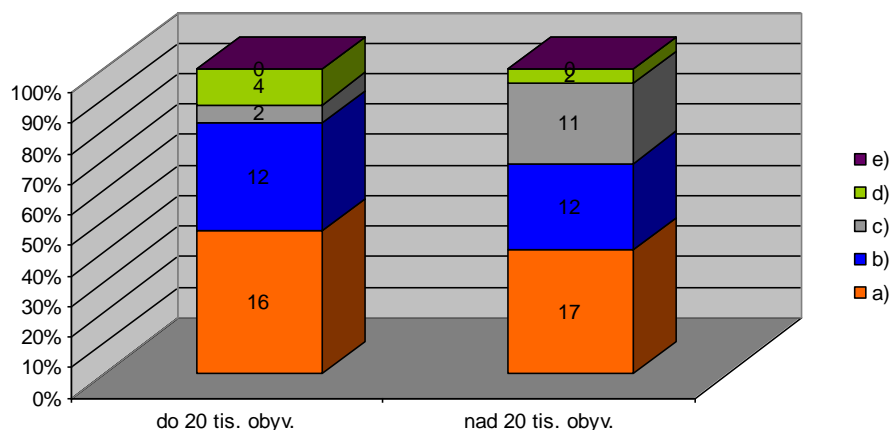

K porovnání výsledků v obou kategoriích jsem opět využila tabulku a veškeré zjištění pro představu zaznamenala i do grafu.

Tabulka č.9 – Shrnutí hypotézy č. 3

Je podle Vás v dnešní době manželství tou nejvhodnější formou párového života?	do 20 tis. obyv.	nad 20 tis. obyv.
a) Ano rozhodně souhlasím.	47%	40%
b) Ano souhlasím, ale zároveň nemám nic proti ostatním formám jako je nesezdané soužití atd.	35%	29%
c) Je jedno, v jaké formě párového života lidé žijí, hlavně že jim vyhovuje a jsou šťastní.	6%	26%
d) Ne souhlasím, manželství je v dnešní době nevyhovující institucí.	12%	5%
e) Nevím, nemám na to názor.	0%	0%

Graf č. 26 - Shrnutí hypotézy č. 3

Z výsledků je patrné, že u respondentů žijících v menších městech došlo sice k nepatrnému, ale většímu procentuálnímu zastoupení lidí, jež považují instituci manželství za ideální formu partnerského soužití. Když jsem na začátku práce stanovovala tuto hypotézu, byla jsem přesvědčena, že vnímání manželství lidí žijících na vesnicích a v menších městech je podstatně odlišné od postojů jedinců žijících ve větších městech. Tato domněnka se mi sice zcela jasně nepotvrdila, ale z procentuálního zastoupení v jednotlivých kategoriích mohu usoudit, že respondenti žijící v menších městech přisuzují instituci manželství opravdu o něco větší důležitost, nežli respondenti žijící ve větších městech, čili hypotéza číslo 3 byla **potvrzena**.

- **Hypotéza č. 4. - Respondenti ve věkové skupině do 30 let vnímají nesezdané soužití ve větší míře jako ideální formu partnerství, nežli respondenti starší 30 let.**

Pro vyhodnocení této hypotézy se budu muset podrobně zaměřit na postoje respondentů k problematice týkající se nesezdaných soužití a pokusím se objevit souvislost mezi těmito postoji a samotným věkem respondentů. Konkrétní postoje ohledně názorů na toto téma jsem zjistila díky otázce číslo 8.

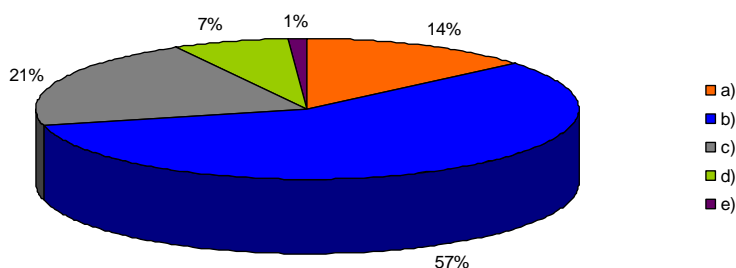
Jaký je Váš názor na nesezdané soužití?

- a) Souhlasím s ním, je to ideální forma partnerského soužití.
- b) Vesměs s ním souhlasím, ale po tom, co se partneři navzájem „otestují“ by měli uzavřít manželství
- c) Je to celkem jedno, ať si každý žije, jak uzná za vhodné
- d) Nesouhlasím s touto formou párového soužití, jsem zastáncem manželství
- e) Nevím, nemám na to názor.

Nejprve opět uvedu, pro kompletní pohled na danou problematiku, názor všech respondentů, z nichž celkem 14% uvedlo, že nesezdané soužití uznává jako ideální formu partnerské koexistence. Zajímavé zjištění ovšem vzešlo z další možné odpovědi, jelikož valná většina (57% respondentů) vnímá nesezdané soužití pozitivně, nicméně ho chápe jako přechodnou fázi, která by měla vést k manželství. 21% respondentů tuto skutečnost nevidí jako rozhodující a uvádí, že není podstatné, v jaké formě párového soužití kdo žije. Velmi vyhraněný názor má na nesezdané soužití celkem 7% respondentů, kteří s ním

nesouhlasí a jsou zastánci manželství. Jen jeden dotázaný, z celkového počtu respondentů, neměl vlastní názor na danou problematiku a uvedl, že svou odpověď na uvedenou otázku nezná.

Graf č. 8 - Názor respondentů na nesezdaná soužití

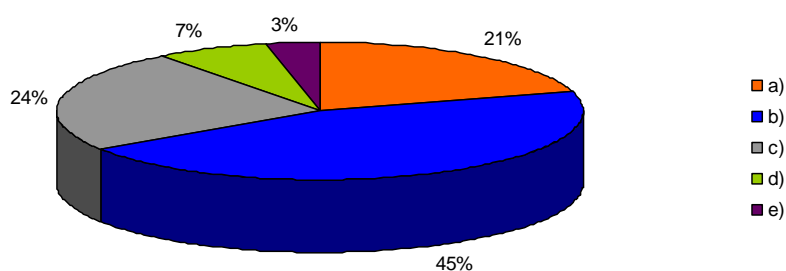

[graf upřesněn v kapitole 3.2.]

Nicméně k vyhodnocení hypotézy si budu muset postojе všech respondentů rozdělit opět na dvě skupiny. První skupina bude tvořena respondenty do 30-ti let (věková kategorie 18-30) a do druhé skupiny zahrnu zbývající respondenty starší 30-ti let (31 a více). Následně odpovědi respondentů v těchto dvou věkových kategoriích porovnam a pokusím se najít souvislosti, díky kterým bych mohla danou hypotézu vyhodnotit.

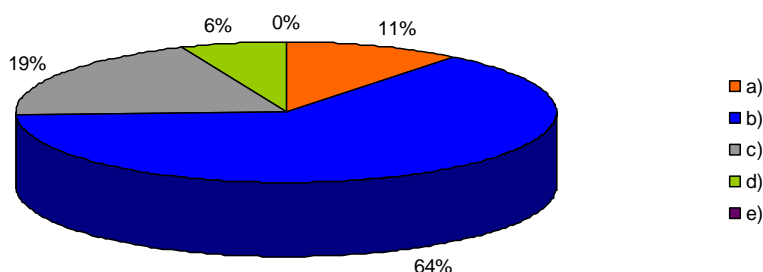
Ve věkové kategorii do 30-ti let se celkem 21% respondentů vyjádřilo k nesezdanému soužití jako k ideální formě partnerského soužití. S touto formou soužití souhlasí celých 45% dotazovaných v této věkové kategorii, ovšem s tím předpokladem, že tuto formu párového soužití chápou jako mezistupeň, kdy se partneři navzájem testují před uzavřením manželství. 24% respondentů v této věkové kategorii si myslí, že není vůbec podstatné, v jaké formě párového soužití kdo žije a 7% dotazovaných s touto formou párového soužití vůbec nesouhlasí a upřednostňuje čistě jen manželství.

Graf č. 27 - Postoje respondentů k nesezdaným soužitím ve věkové kategorii 18-30 let

Respondenti ve věkové kategorii starší, než 31 let se v 11 procentech shodli na odpovědi, že nesezdané soužití uznávají jako ideální formu partnerské koexistence. Valnou většinu ovšem zastávali jedinci (64%), kteří nesezdané soužití vnímají sice pozitivně, ale považují ho za přechodnou fázi vedoucí k manželství. Celkem 19% respondentů starších třiceti let si s touto problematikou vůbec neláme hlavu a skutečnost, v jaké formě párového života kdo žije, nepovažuje vůbec za rozhodující. Zbýlých 6% respondentů této kategorie s životem v nesezdaném soužití rozhodně nesouhlasí.

Graf č. 28 - Postoje respondentů k nesezdaným soužitím ve věkové kategorii 31 let a více

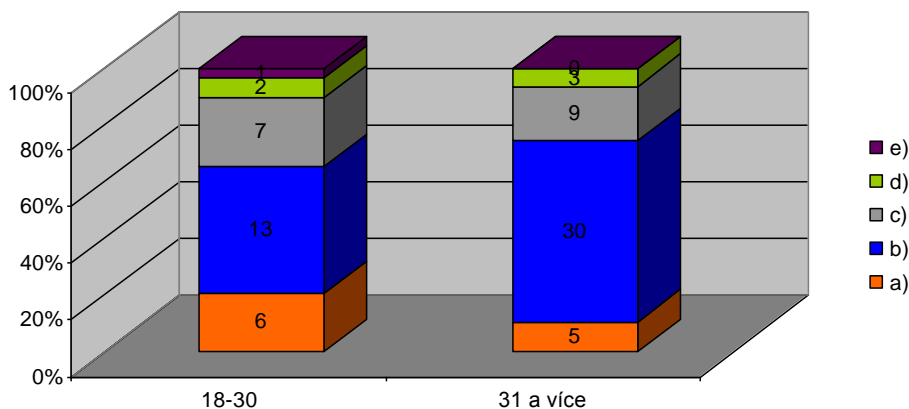

Výše uvedená data jsem opět pro demonstraci výsledků zaznamenala do tabulky a grafu

Tabulka č.10 – Shrnutí hypotézy č. 4

Jaký je Váš názor na nesezdané soužití?	od 18 do 30 let	31 let a více
a) Souhlasím s ním, je to ideální forma partnerského soužití.	21%	11%
b) Vesměs s ním souhlasím, ale po tom, co se partneři navzájem „otestují“ by měli uzavřít manželství	45%	64%
c) Je to celkem jedno, ať si každý žije, jak uzná za vhodné	24%	19%
d) Nesouhlasím, jsem zastáncem manželství	7%	6%
e) Nevím, nemám na to názor.	3%	0%

Graf č. 29 - Shrnutí hypotézy č. 4

Na tomto místě bych měla porovnat názory respondentů v jednotlivých věkových kategoriích s ohledem na jejich postoje k nesezdaným soužitím. Z výše uvedených dat jasně plyne, že 20% respondentů mladší 30-ti let chápe nesezdané soužití jako ideální formu párového soužití. U starší generace se toto procento snižuje a zastánců tohoto fenoménu je zde už jen 11%. Tudíž hypotézu, že respondenti ve věkové skupině do 30 let vnímají nesezdané soužití ve větší míře jako ideální formu partnerství, nežli respondenti starší 30 let, mohu **přijmout**.

- **Hypotéza č. 5. - Respondenti s vyšším stupněm vzdělání považují fenomén singles ve větší míře za ideální životní styl, nežli je dinci s nižším stupněm nejvyššího ukončeného vzdělání.**

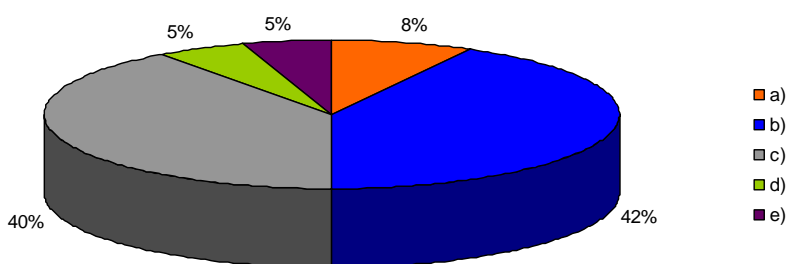
Jak je již ze znění výše uvedené hypotézy zřejmé, v této části práce se pokusím nalézt souvislost mezi stupněm vzdělání respondentů a jejich postoji k životnímu stylu singles. Tyto postoje jsem zjišťovala v otázce číslo 9, jejíž plné znění uvádím níže.

Jaký je Váš názor na lidi žijící singles?

- a) Souhlasím s tímto stylem života, je to ideální způsob života.
- b) Souhlasím s ním a nic proti tomuto stylu života nemám.
- c) Je to vcelku jedno, ať si každý žije tak, jak mu to vyhovuje.
- d) Nesouhlasím s ním.
- e) Nevím, nemám na to názor.

Když bych v krátkosti měla zhodnotit celkový názor respondentů na tento novodobý fenomén, tak valná většina dotazovaných uvádí, že proti tomuto stylu života nemají nic proti (42%) a nebo že je každého osobní věc, v jakém druhu partnerského soužití a jakým stylem žije (40% respondentů). Z toho je jasně patrné, že tento životní styl nikoho vyloženě „netrápí“ a zastánců singles (kteří tvrdí, že je to ideální forma životního stylu) se mezi celkovým počtem dotazovaných objevilo pouze 8%. Nesouhlas s touto myšlenkou naopak projevilo 5% dotazovaných a ten samý počet respondentů uvedl, že na danou problematiku nemá vyhraněný názor.

Graf č. 9 - Názor respondentů na fenomén singles

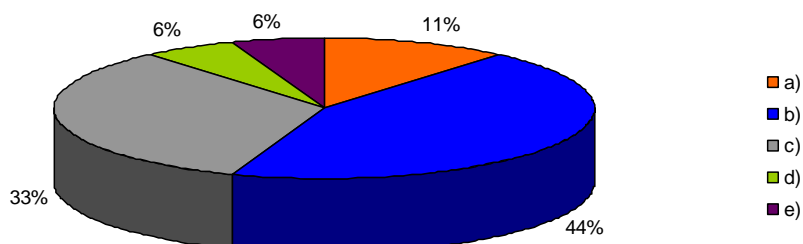

[graf upřesněn v kapitole 3.2.]

Abych zjistila odpověď na otázku, zda je výše uvedená hypotéza pravdivá i ve skutečnosti, musela jsem si respondenty rozdělit do kategorií dle jejich nejvyššího ukončeného vzdělání. Do první kategorie jsem zahrnula respondenty se základním vzděláním a s výučním listem. Druhou kategorií respondentů reprezentují středoškolsky vzdělaní jedinci (bez ohledu na to, zda vzdělání ukončili maturitou, či nikoliv) a do poslední kategorie jsem zahrnula všechny absolventy vyšších odborných a vysokých škol.

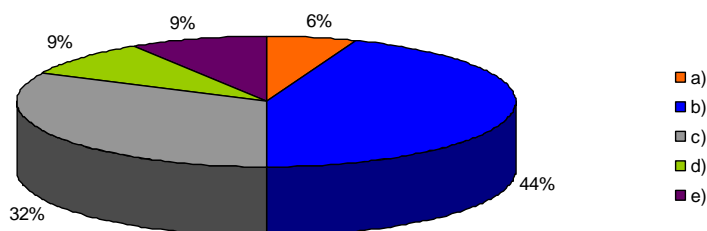
Respondenti, uvádějící své nejvyšší dokončené vzdělání jako základní a vyučen/a, se nejvíce jako velcí zastánci životního stylu singles. S tímto stylem života totiž souhlasí a považuje ho za ideální pouze 11% z dotázaných v této kategorii. Celkem 77% respondentů vnímá tento fenomén se spíše smíšenými pocity a uvádí buďto názor, že proti tomuto stylu života nic nenamítá a nebo že je každého osobní věc, v jakém druhu partnerského soužití a jakým stylem žije. S tímto fenoménem nesouhlasí pouze 6% z dotazovaných a stejný počet respondentů svůj názor na danou problematiku nevyjádřilo vůbec.

Graf č. 30 - Názory respondentů na fenomén singles v kategorii zš+vyučen/a

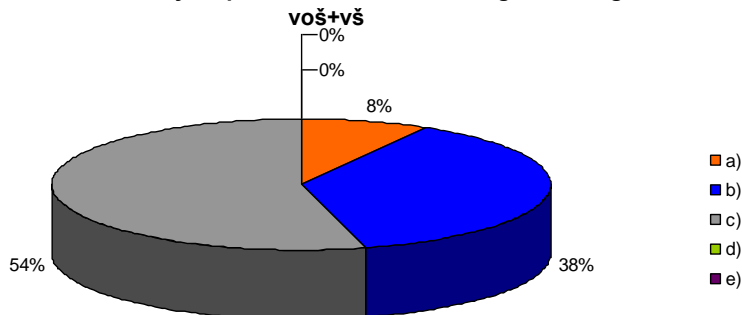
Pokud se zaměřím na středoškolsky vzdělané respondenty, tak s překvapením mohu z dat zjistit, že ani u nich se mnoho zastánců tohoto životního stylu nenašlo. Pouhých 6% respondentů uvádí, že životní styl singles považuje za ideální a souhlasí s ním. Opět se v této kategorii objevilo vysoké procento dotazovaných (76%), kterým tento životní styl nijak výrazně nevádí, nic proti němu nemají a nebo uvádí, že styl života v tomto ohledu není rozhodující a každý si tedy může žít, jak uzná za vhodné. Zásadně proti singles se v této kategorii projevilo jen 9% respondentů a 6% dotazovaných nezaujalo žádný vyhraněný názor k této problematice.

Graf č. 31 - Názory respondentů na fenomén singles v kategorii "středoškoláků"

V kategorii respondentů s nejvyšším ukončeným vzděláním se názory dotazovaných vyhranily pouze do tří možných odpovědí. K mému překvapení v této kategorii jen 8% respondentů uvedlo, že souhlasí s fenoménem singles jako ideální formou životního stylu. Více jak 1/3 respondentů tento životní styl uznává a nic proti němu výrazně nenamítá a 54% z dotázaných v této kategorii uvedlo názor, že životní styl považují za individuální volbu jedince a každý by měl žít podle svého vlastního uvážení. Zajímavý je i fakt, že v této kategorii se ani jeden z respondentů nevyjádřil k fenoménu singles nesouhlasně.

Graf č. 32 - Názory respondentů na fenomén singles v kategorii "voš+vš"

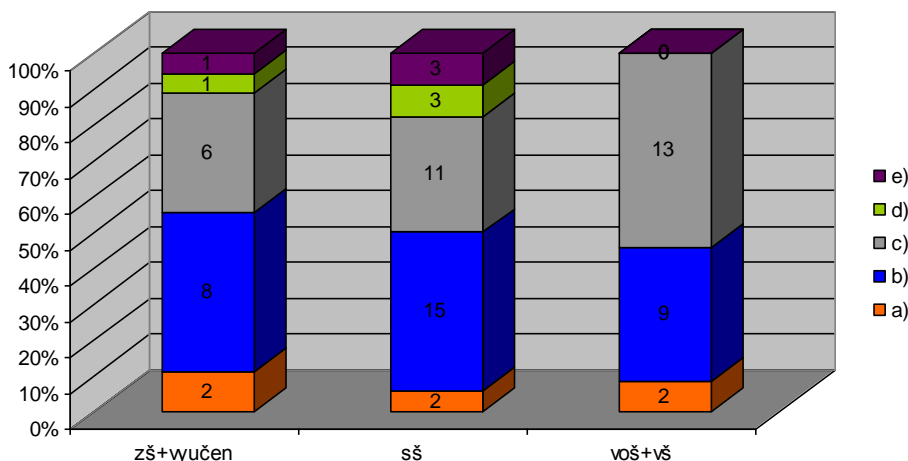

Pro demonstraci výsledků opět výše uvedená data shrnu do tabulky a zjištění znázorním i formou grafu.

Tabulka č.11 – Shrnutí hypotézy č. 5

Jaký je Váš názor na lidi žijící singles?	základní+vyučen	středoškolské	vyšší odborné+vysokoškolské
a) Souhlasím s tímto stylem života, je to ideální způsob života.	11%	6%	8%
b) Nezdá se mi sice ideální, ale nic proti tomuto stylu života nemám.	44%	44%	38%
c) Je to vcelku jedno, ať si každý žije tak, jak mu to vyhovuje.	33%	32%	54%
d) Nesouhlasím s ním.	6%	9%	0%
e) Nevím, nemám na to názor.	6%	9%	0%

Graf č. 33 - Shrnutí hypotézy č. 5

Předpokladem této hypotézy byl fakt, že postoje k životnímu stylu singles mají souvislost se vzděláním respondentů. Očekávala jsem, že respondenti s vyšším vzděláním jsou častěji zastánci tohoto životního stylu. Předpokládala jsem, že v souvislosti s vyšším vzděláním respondenti přikládají vyšší důležitost jak vlastní kariéře, tak i nezávislosti. Ovšem tento předpoklad se v zásadě nepotvrdil a jako největší „zastánci“ tohoto životního stylu se překvapivě ukázali respondenti se základním vzděláním. Původní hypotézu, že respondenti s vyšším stupněm vzdělání považují fenomén singles ve větší míře za ideální životní styl, nežli jedinci s nižším stupněm nejvyššího ukončeného vzdělání, tedy musím na tomto místě jednoznačně **zamítnout**.

4. ZÁVĚR

Po přečtení práce musí být každému čtenáři více než zřejmé, že v souvislosti s politickým převratem dochází v České republice ke značným proměnám v oblasti rodinné chování, což je způsobeno zejména celkovou přeměnou životních podmínek ve společnosti, kdy se lidem otevřely mnohé nové možnosti, které ovlivnily společenský vývoj dalších let. Výsledkem této situace je fakt, že si každý jednatel po roce 1989 může svobodně zvolit vlastní způsob seberealizace a svůj životní styl.

A ač je tato změna samozřejmě velmi příjemná, nese sebou i méně příjemnější „daň“ v tom smyslu, že se tato celková přeměna životních podmínek promítla i v oblasti sňatečnosti a v této oblasti začaly vznikat nové trendy, kterým byla celá tato práce věnována. Nejen tedy, že významně klesl počet sňatků, ale zároveň lidé začali sňatky odkládat do vyššího věku a tím pádem i razantně stoupl podíl svobodných mezi mladými lidmi. V souvislosti s tím došlo k obratu v oblasti párového soužití, kdy již instituce manželství nezaujímá výsadní postavení v oblasti partnerských soužití a dochází k rozmachu nových forem párového soužití a mladá generace se v souvislosti se změnou životních podmínek proměňuje i ve spojitosti s životním stylem a typy párového soužití, které upřednostňuje.

Lze tedy zjednodušeně hovořit o tom, že se nacházíme v době, kdy je instituce manželství na ústupu a je nahrazována jinými alternativními formami párového života. Avšak, i když z mého výzkumu vyplynulo, že se názory na tyto novodobé trendy ve sňatečnosti liší vzhledem k věkové kategorii, do které jedinec patří, jsem přesvědčena, že i za těchto okolností nelze jednoznačně říci, že manželství je přežitou a zastaralou institucí a mladí lidé manželství jednoznačně odmítají. Tomu tak rozhodně není a i u nejmladší věkové kategorie manželství stále vyvolává vysokou míru respektu k dané instituci.

„Zastánců“ instituce manželství se v mém výzkumu v nejmladší kategorii respondentů vyskytovalo 28% a naopak „odpůrců“ jen 3% dotazovaných. Z výsledků lze tedy usuzovat, že mladí lidé ve 2/3 z celkového počtu respondentů instituci manželství rozhodně nezavrhují, ale zároveň (více jak z 1/3) ani nenamítají nic proti alternativním formám partnerského soužití. Za nevyhovující instituci považoval manželství jen jeden

z respondentů v nejmladší generaci a vysoký podíl (téměř 1/3) respondentů uvedl, že nezáleží na formě partnerského soužití a je na každém z nás, jaká forma mu individuálně vyhovuje.

Současná situace je pravděpodobně nejvyšší měrou zapříčiněna posunem sňatku do vyššího věku, kdy se markantně posunula věková hranice a mladí lidé jsou dnes schopni akceptovat odpovědnost spojenou s manželstvím až v pozdějším věku. Je to logicky způsobeno samozřejmě i faktem, že než započnou vlastní rodinný život, tak mají možnost využít širokých možností vlastní seberealizace. Manželství se tak logicky odsouvá z časového hlediska do pozadí.

Všichni sice tušíme, že se zmíněné tendence sňatečnosti v nejbližší době nezmění ani nezastaví a že budou i nadále pokračovat (a můžeme se jen dohadovat jakým tempem a jakým směrem). Nicméně jak jsem již zdůraznila, nelze jednoznačně říci, že by instituce manželství ztrácela na své důležitosti. Jen dnes zaujímá jinou pozici na životní dráze mladých lidí a se změnou podmínek často nabývá i jiných forem. Jednoznačným důkazem této teorie (že manželství je stále mladými lidmi vnímáno jako fungující instituce) je relativně velký počet mladých lidí, kteří se stále berou.

5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- GOODY, J. *Proměny rodiny v evropské historii*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006.
- HAMPLOVÁ, D. *Postoje k manželství a rodičovství*. In: FIALOVÁ, L., HAMPLOVÁ, D., KUČERA, M., VYMĚTALOVÁ, S. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000.
- FIALOVÁ, L., HORSKÁ, P., KUČERA, M., a kol. *Dějiny obyvatelstva českých zemí*. Praha: Mladá fronta, 1996.
- FIALOVÁ, L. *Mladí lidé v rodině*. In: FIALOVÁ, L., HAMPLOVÁ, D., KUČERA, M., VYMĚTALOVÁ, S. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 29 – 43.
- GIDDENS, A., *Sociologie*. Praha: Argo, 1999.
- JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*, Praha: Portál, 2001.
- KATRŇÁK, T. *Strukturální příčiny poklesu sňatečnosti a nárůstu svobodných v devadesátých letech v České republice*, Sociologický časopis, 2001, Roč. 37, č. 2.
- KLABOUC, J. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962.
- KOCOURKOVÁ J., RABUŠIC, L. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?* Praha: vydala katedra demografie a geodemografie Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovi v Praze, 2006.
- KUČERA, M. *Demografické chování mladých lidí v České republice, jeho sledování v průzkumech, hodnocení reálné situace a vnější vlivy*. In: FIALOVÁ, L., HAMPLOVÁ, D., KUČERA, M., VYMĚTALOVÁ, S. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 7 – 28.
- KUČERA, M. *Představy a postavení sňatku a narození dětí v životní dráze svobodných lidí*. In: FIALOVÁ, L., HAMPLOVÁ, D., KUČERA, M., VYMĚTALOVÁ, S. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 45 – 66.

- MAŘÍKOVÁ, H. *Proměny současné české rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000.
- MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003.
- MOŽNÝ, I. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002.
- MOŽNÝ, I. *Moderní rodina (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok, 1990.
- MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008.
- MURPHY, R. F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999.
- PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny*. Brno: Doplněk, 2000.
- RABUŠIC, L. *Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001.
- RYCHTAŘÍKOVÁ, J. *Minulá a současná diferenciací reprodukce v Evropě*. In RYCHTAŘÍKOVÁ, J., PIKÁLKOVÁ, S., HAMPLOVÁ, D., eds.: *Diferenciací reprodukčního a rodinného chování v evropských populacích*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2001. s. 10-25.
- SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 1999.
- SULLEROTOVÁ E. *Krize rodiny*. Praha: Karolinum, 1998.
- TOMÁŠEK, M. *Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice*. Sociologický časopis, 2006, Roč. 42, č. 1, s. 81 – 103.
- VYMĚTALOVÁ, S. *Partnerský vztah*. In. FIALOVÁ, L., HAMPLOVÁ, D., KUČERA, M., VYMĚTALOVÁ, S. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. s. 99 – 133.

Internetové zdroje:

- FIALOVÁ, L. *Analýza: Ke změnám sňatkového chování*, [online] Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=232, Vloženo: 27.12.2005, [cit 2010-10-6].
- „*Sňatečnost*“. Demografický informační portál. [online] Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_snatecnost, [cit 2010-09-05].
- „*Sňatečnost - historie*“. Demografický informační portál. [online] Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_snatecnosthistorie=, [cit 2010-09-05].
- „*II. Sňatečnost*“. Český statistický úřad. [online] Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/\\$File/400710a2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/8F0039EF64/$File/400710a2.pdf), [cit 2010-10-17].
- „*Sňatečnost*“. Český statistický úřad. [online] Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>, Aktualizováno: 15.1.2010, [cit 2010-10-20].
- SOUKUPOVÁ, E. *Postavení neprovdaných matek v sociálním systému*, [online] Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=298&lst=105>, Vloženo: 2.1.2008, [cit 2010-10-11].
- „*V Česku je již téměř tisíc registrovaných párů*“. deník Právo. [online] Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/188932-v-cesku-je-jiz-temer-tisic-registrovanych-paru.html>, Vloženo: 6.1.2010, [cit 2010-10-29].
- „*Zákon o registrovaném partnerství*“. Knihovna online. [online] Dostupné z: <http://www.stud.cz/vladni-dokumenty-a-zakony/70-zakon-1152006-sb.html>, Aktualizováno: 23.1.2010, [cit 2010-10-29].
- „*Zákon o rodině*“. Zákony ČR. [online] Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/094-1963-Sb-zakon-o-rodine.html>, [cit 2010-10-1].
- ŽIŽLAVSKÁ, V. *Ve druhé polovině roku 2009 uzavřelo registrované partnerství 113 párů*, [online] Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/domaci/2977136-Ve-druhe-polovine-roku-2009-uzavrelo-registrovane-partnerstvi-113-paru>, Vloženo: 12.1.2010, [cit 2010-10-29].

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	73
--------------	----

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 - Vývoj absolutního počtu sňatků ve 20. století na území dnešní ČR	14
Obrázek č. 2 - Přehled sňatků a rozvodů v letech 1950 – 2009	19

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 - Vývoj absolutního počtu sňatků a hrubé míry sňatečnosti	18
Tabulka č. 2 - Vývoj průměrného věku při vstupu do prvního sňatku v ČR	20
Tabulka č. 3 - Postoje respondentů k instituci manželství	44
Tabulka č. 4 - Postoje respondentů k instituci manželství v závislosti na existenci potomků	46
Tabulka č. 5 - Názory respondentů na nesezdané soužití	47
Tabulka č. 6 - Názory respondentů na fenomén singles	48
Tabulka č. 7 - Shrnutí hypotézy č. 1	52
Tabulka č. 8 - Shrnutí hypotézy č. 2	55
Tabulka č. 9 - Shrnutí hypotézy č. 3	58
Tabulka č. 10 - Shrnutí hypotézy č. 4	61
Tabulka č. 11 - Shrnutí hypotézy č. 5	65

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 - Pohlaví respondentů	36
Graf č. 2 - Věk respondentů	36
Graf č. 3 - Rodinný stav respondentů	37
Graf č. 4 - Nejvyšší ukončené vzdělání respondentů	37
Graf č. 5 - Místo trvalého pobytu (dle počtu obyvatel)	38
Graf č. 6 - Manželství jako nejvhodnější forma párového soužití	38
Graf č. 7 - Vstup do manželství v případě existence potomků	39

Graf č. 8 - Názor respondentů na nesezdaná soužití	39
Graf č. 9 - Názor respondentů na fenomén singles	40
Graf č. 10 - Pohlaví respondentů (s ohledem na věkové kategorie)	41
Graf č. 11 - Rodinný stav (s ohledem na věkové kategorie)	42
Graf č. 12 - Nejvyšší ukončené vzdělání (s ohledem na věkové kategorie)	42
Graf č. 13 - Místo trvalého pobytu, počet obyvatel (s ohledem na věkové kategorie)	43
Graf č. 14 - Názory na manželství (s ohledem na věkové kategorie)	44
Graf č. 15 - Důležitost manželství v závislosti na potomcích (s ohledem na věkové kategorie)	46
Graf č. 16 - Názory na nesezdaná soužití (s ohledem na věkové kategorie)	47
Graf č. 17 - Názory na fenomén singles (s ohledem na věkové kategorie)	49
Graf č. 18 - Postoje k manželství ve všech kategoriích kromě manželství	51
Graf č. 19 - Postoje k manželství v kategorii vdaná/ženatý	52
Graf č. 20 - Shrnutí hypotézy č. 1	52
Graf č. 21 - Názory respondentů na vznik manželství v případě existence potomků ve věkové kategorii 51 a více let	54
Graf č. 22 - Názory respondentů na vznik manželství v případě existence potomků v ostatních věkových kategoriích	55
Graf č. 23 - Shrnutí hypotézy č. 2	55
Graf č. 24 - Postoje k manželství zkoumané u respondentů s trvalým bydlištěm do 20 tis. obyv.	57
Graf č. 25 - Postoje k manželství zkoumané u respondentů s trvalým bydlištěm nad 20 tis. obyv.	58
Graf č. 26 - Shrnutí hypotézy č. 3	58
Graf č. 27 - Postoje respondentů k nesezdaným soužitím ve věkové kategorii 18-30 let	60
Graf č. 28 - Postoje respondentů k nesezdaným soužitím ve věkové kategorii 31 let a více	61
Graf č. 29 - Shrnutí hypotézy č. 4	61
Graf č. 30 - Názory respondentů na fenomén singles v kategorii zš+vyučen/a	63
Graf č. 31 - Názory respondentů na fenomén singles v kategorii "středoškoláků"	64
Graf č. 32 - Názory respondentů na fenomén singles v kategorii voš+vš	64
Graf č. 33 - Shrnutí hypotézy č. 5	65

Příloha č. 1

DOTAZNÍK:

Vážený respondente,

jsm studentkou oboru sociologie-andragogika na Univerzitě Palackého v Olomouci.

Tento dotazník, který se Vám právě dostal do rukou, je součástí mého výzkumu s názvem Postoje společnosti k manželství a novým trendům v oblasti partnerského soužití. Tento výzkum bude součástí mé diplomové práce a proto Vás velmi prosím o vyplnění.

Děkuji Vám za Vaši ochotu a čas strávený nad dotazníkem a zároveň Vám samozřejmě mohu garantovat naprostou anonymitu.

Jana Musilová

Odpovědi, které uznáte za vhodné, prosím kroužkujte.

1. Jste:

- a) žena*
- b) muž*

2. Váš věk:

- a) 18-30 let*
- b) 31-50let*
- c) 51 a více*

3. Váš rodinný stav:

- a) svobodná/ý*
- b) vdaná/ženatý*
- c) registrovaná/ý*
- d) rozvedená/ý*
- e) vdova/vdovec*

4. Nejvyšší ukončené vzdělání:

- a) základní*
- b) vyučen*

- c) středoškolské bez maturity*
- d) středoškolské s maturitou*
- e) vyšší odborné*
- f) vysokoškolské*

5. Jaký je počet obyvatel v místě, kde trvale žijete?

- a) do 2 tisíc obyvatel*
- b) 2 tisíce až 20 tisíc obyvatel*
- c) 20 tisíc až 60 tisíc obyvatel*
- d) 60 tisíc až 200 tisíc obyvatel*
- e) 200 tisíc obyvatel a více*

6. Je podle Vás v dnešní době manželství tou nejvhodnější formou párového života?

- a) Ano rozhodně souhlasím.*
- b) Ano souhlasím, ale zároveň nemám nic proti ostatním formám jako je nesezdané soužití atd.*
- c) Je jedno, v jaké formě párového života lidé žijí, hlavně že jim vyhovuje a jsou šťastní.*
- d) Ne souhlasím, manželství je v dnešní době nevyhovující institucí.*
- e) Nevím, nemám na to názor.*

7. Mají dva lidé vstoupit do manželství v případě, když čekají vlastního potomka?

- a) Ano, souhlasím. Je rozhodně vhodnější, když se dítě narodí do manželství.*
- b) Ano souhlasím, ale není to tolik rozhodující fakt.*
- c) Je to úplně jedno. Na tom, zda uzavřou svatbu, vcelku nezáleží.*
- d) Nesouhlasím. Pokud svatbu neplánovali, tak narození potomka rozhodně není důvodem ke svatbě.*
- e) Nevím, nemám na to názor.*

8. Jaký je Váš názor na nesezdané soužití?

- a) Souhlasím s ním, je to ideální forma partnerského soužití.*
- b) Vesmíš s ním souhlasím, ale po tom, co se partneři navzájem „otestují“ by měli uzavřít manželství*
- c) Je to celkem jedno, ať si každý žije, jak uzná za vhodné*

- d) Nesouhlasím s touto formou párového soužití, jsem zastáncem manželství*
- e) Nevím, nemám na to názor.*

9. Jaký je Váš názor na lidi žijící singles?

- a) Souhlasím s tímto stylem života, je to ideální způsob života.*
- b) Souhlasím s ním a nic proti tomuto stylu života nemám.*
- c) Je to vcelku jedno, ať si každý žije tak, jak mu to vyhovuje.*
- d) Nesouhlasím s ním.*
- e) Nevím, nemám na to názor.*

Děkuji Vám za Váš čas a přeji hezký den.

Pokud máte připomínky k mému dotazníku, můžete je napsat zde:

.....

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Musilová
Katedra:	Katedra sociologie a andragogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Fafejta, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Trendy ve sňatkovém chování po roce 1989 v České republice
Název v angličtině:	Developments in wedding manners after a year 1989 in Czech Republic
Anotace práce:	Od roku 1989 je v České republice zaznamenáván zřetelný pokles počtu uzavřených manželství. Hovoří se dokonce o krizi manželství. Význam manželství nijak dramaticky neklesá, avšak tato instituce je (ve své dřívější podobě) svým způsobem na ústupu. Lidé obecně odkládají manželství, vstupují do manželství později a zvyšuje se počet těch, kdo manželství odmítají a volí raději některou z alternativních forem partnerského soužití. Práce se skládá ze dvou částí. První část je zaměřena teoreticky. Snaží se přiblížit výše zmíněné trendy ve sňatkovém chování po roce 1989 v České republice. Druhá část je věnována menší výzkumné sondě. Klade si za cíl zachytit názory zkoumaných osob na tuto problematiku. Výzkum prokázal, že ačkoliv se názory na manželství a trendy ve sňatečnosti liší vzhledem k věkové kategorii respondentů, tak rozhodně nelze jednoznačně říci, že manželství je přežitou a zastaralou institucí.
Klíčová slova:	manželství, sňatkové chování, krize manželství, hodnota manželství, alternativní formy partnerského soužití
Anotace v angličtině:	Since the year 1989 is registered the clear decline number of the marriages. Actually we talk about a crisis of the marriage. The marriage value still does not dramatically fall off, although this institution in the early form is in a way on the regress. People get married later, they postpone the marriage and the number of the people who refuse the marriage and choose the partner common life is getting higher. My diploma thesis is divided into two parts. The first part is target on the theory. I tried to clear up the modern trends in the marriage manners after the year 1989 in the Czech Republic. The second part is target on the proffesion.

	It is based on the sociological research. The purpose of this research was take down of the opinions of the respondents on this problems. The research has been proved that although the opinions and trends on the marriage vary in their age categories of the respondents, we can not tell explicitly that the marriage is outlived and antiquated institution.
Klíčová slova v angličtině:	marriage, wedding manners, crisis of marriage, the value of marriage, alternative form of partnership
Rozsah práce:	77 s., 124 285 znaků
Jazyk práce:	CZ